

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ & ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ:
ΔΙΚΑΙΟ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ & ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ

ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**«ΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ ΣΥΜΦΕΡΟΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΗΣ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ»**

Εισηγήτρια: Δωροβίνη Μαριάννα
Επιβλέπουσα Καθηγήτρια: Μουκίου Χρυσούλα

Αθήνα, Νοέμβριος 2015

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	3
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ^ο : ΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ ΣΥΜΦΕΡΟΝ	4
1.1 Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΟΣ.....	4
1.2 ΡΗΤΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΟΣ.....	6
1.3 ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΑΤΟΜΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ	8
1.4 ΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ ΣΥΜΦΕΡΟΝ ΚΑΙ Η ΓΕΝΙΚΟΤΕΡΗ ΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑΣ.....	10
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ^ο : Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ	13
2.1 ΑΙΤΙΕΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ.....	13
2.2 ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ	17
2.3 ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟ ΕΛΛΕΙΜΜΑ.....	19
2.4 ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ	21
2.5 ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ.....	23
2.6 ΑΝΑΚΑΜΨΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΔΙΕΘΝΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ.....	24
2. 7 ΜΕΤΡΑ ΜΕΙΩΣΗΣ ΣΥΝΕΠΕΙΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ	24
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ^ο : ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΤΩΝ ΜΕΤΡΩΝ ΚΑΙ ΤΑ ΜΝΗΜΟΝΙΑ.....	26
3.1 ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΑΠΟ ΤΟΝ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟ ΣΤΗΡΙΞΗΣ.....	26
3.2 ΠΡΩΤΟ ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ ΛΙΤΟΤΗΤΑΣ.....	27
3.3 ΔΕΥΤΕΡΟ ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ ΛΙΤΟΤΗΤΑΣ	27
3.4 ΜΝΗΜΟΝΙΟ ΚΑΙ ΤΡΙΤΟ ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ ΛΙΤΟΤΗΤΑΣ.....	28
3.5 Η ΣΤΕ 668/12 ΓΙΑ ΤΟ ΜΝΗΜΟΝΙΟ.....	30
3.6 ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΝΗΜΟΝΙΟ	32
3.7 ΤΟ ΤΡΙΤΟ ΜΝΗΜΟΝΙΟ	34
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ^ο : ΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ ΣΥΜΦΕΡΟΝ ΚΑΙ Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ	36
4.1 ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΣΤΗΝ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ.....	36
4.2 ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΣΤΗΝ ΥΓΕΙΑ.....	39
4.3 ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	44
4.4 ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΣΤΗΝ ΜΙΣΘΟΔΟΣΙΑ.....	46
4.5 ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΣΤΙΣ ΣΥΝΤΑΞΕΙΣ.....	50
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	52
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	53

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Αντικείμενο μελέτης στη συγκεκριμένη εργασία θα αποτελέσει η έννοια του δημοσίου συμφέροντος και η σύνδεσή του με τον περιορισμό των ατομικών δικαιωμάτων καθώς επίσης και με την οικονομική κρίση.

Θα εξετασθούν αρχικά οι έννοιες του δημοσίου συμφέροντος και ο περιορισμός των ατομικών δικαιωμάτων κατά την εποχή της οικονομικής κρίσης. Έπειτα, θα εξετασθούν οι περιπτώσεις ρητών αναφορών της έννοιας του δημοσίου συμφέροντος και η στάση της νομολογίας απέναντί του.

Στην συνέχεια , θα αναφερθούμε στο ιστορικό της οικονομικής κρίσης , τα αίτια , τις επιπτώσεις όπως επίσης και θα μιλήσουμε αναλυτικά για τα σκληρά μέτρα λιτότητας και για τα μνημόνια που ακολούθησαν έως και σήμερα .

Τέλος , θα κάνουμε μια σύνδεση της οικονομικής κρίσης και πως αυτή επιδρά στο κράτος με γνώμονα το κοινό συμφέρον . Επιπροσθέτως θα υπάρξουν και ορισμένα συμπεράσματα για να κατανοήσουμε κατά πόσο το δημόσιο συμφέρον έχει την δυνατότητα να περιορίζει μερικά από τα πιο γνωστά δικαιώματα ενός εργαζομένου Έλληνα πολίτη .

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο : ΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ ΣΥΜΦΕΡΟΝ

1.1 Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΟΣ

Το δημόσιο συμφέρον είναι μια αόριστη νομική έννοια, της οποίας η ρευστότητα προκύπτει εν μέρει και από τους συσχετισμούς εξουσίας που επικρατούν σε ένα συγκεκριμένο σημείο στο χωρόχρονο. Πρόκειται, όπως θα δούμε και στη συνέχεια, για μια συνταγματικά τυποποιημένη έννοια, ικανή να ενσωματώσει στα άκρα όριά της επιμέρους αξιολογήσεις. Λειτουργεί ως εκ τούτου ποικιλοτρόπως, διεκδικώντας κάθε φορά ένα συγκεκριμένο κανονιστικό περιεχόμενο. Ένα σημαντικό προσόν της έννοιας του δημοσίου συμφέροντος, που διασφαλίζει και τη σταθερότητα της επανάληψής της, είναι η ιδεολογική ουδετερότητα ¹ που προκύπτει ως απόρροια του συμψηφισμού των κλασικών και νεότερων ιδεολογικών κατασκευών για την κοινωνία, την εξουσία και το κράτος.

Θεωρητικά βέβαια, το δημόσιο συμφέρον εκφράζει το συμφέρον της ολότητας του κοινωνικού συνόλου. Εντούτοις, η συγκεκριμενοποίηση του παρουσιάζει ιδιαίτερες δυσχέρειες. Κι αυτό γιατί το δημόσιο συμφέρον δεν έχει εκ των προτέρων ένα σαφές περιεχόμενο. Υπόκειται κάθε φορά στο συσχετισμό των πολιτικών δυνάμεων σε μια κοινωνία, και κυρίως όπως αυτοί εκφράζονται μέσα από την εκλεγμένη πολιτική ηγεσία, να καθορίσει το τελικό περιεχόμενο της έννοιας. Στο πλαίσιο αυτό, «όποιος ασκεί ή επιδιώκει να ασκήσει δημόσια εξουσία, επιδιώκει με την επίκληση του δημοσίου συμφέροντος την πολιτική του νομιμοποίηση», γεγονός αρκετά επικίνδυνο ².

Η έννοια του δημοσίου συμφέροντος είναι αναμφίβολα κεντρική στη θεωρία του Διοικητικού Δικαίου ³, αποτελώντας σταθερό σημείο αναφοράς και στόχο όλου του νομικού του οικοδομήματος. Στο πεδίο των συνταγματικών δικαιωμάτων ωστόσο, τα πράγματα είναι λιγότερο ξεκάθαρα. Εδώ το ζητούμενο δεν είναι η

¹ Ευάγγελος Β. Βενιζέλος, *Το Γενικό Συμφέρον και οι περιορισμοί των συνταγματικών δικαιωμάτων*, Παρατηρητής 1990, σελ. 40.

² Γλαράκη Μ., *Περιορισμοί για λόγους δημοσίου συμφέροντος του δικαιώματος ρόσβασης στα κοινοτικά έγγραφα*, σελ.127

³ Βλ. κυρίως . Κοντόγιωργα-Θεοχαροπούλου, *Το δημόσιο συμφέρον και η ανάκλησις των διοικητικών πράξεων*

διασφάλιση του γενικού συμφέροντος, αλλά η μεγαλύτερη δυνατή διασφάλιση του συνταγματικού δικαιώματος ⁴. Αυτό βέβαια δεν οδηγεί αναπόδραστα σε μια κλασική νομική αντίληψη των πραγμάτων, κατά την οποία ατομικό και δημόσιο συμφέρον συγκρούονται και επιβάλλεται να υπερτερεί το πρώτο. Η ατομικιστική θεώρηση του δικαίου, της οποίας πρακτική απόληξη είναι η αντιθετική διάκριση δημοσίου και ιδιωτικού, είναι πλέον ξεπερασμένη από την ίδια την πραγματικότητα. Το σύγχρονο κράτος έχει διεισδύσει σε πληθώρα τομέων που η παραδοσιακή νομική θεωρία αντιλαμβανόταν ως απαράβατα «ιδιωτικές υποθέσεις». Η σύγχρονη θεώρηση του δημοσίου συμφέροντος οδηγεί στο συμπέρασμα πως ένα δημοκρατικό και φιλελεύθερο κράτος οφείλει να φροντίζει για την ευημερία και το προσωπικό συμφέρον του ατόμου, του οποίου ωστόσο τα δικαιώματα περιορίζονται από το Σύνταγμα. Άρα, τα ιδιωτικά συμφέροντα δεν ταυτίζονται με το δημόσιο συμφέρον, χωρίς όμως αυτό να σημαίνει πως έρχονται απαραίτητα και σε αντίθεση. «Ο συγκερασμός αυτός του κοινού και προσωπικών συμφερόντων, αποτελεί βασική αρχή της σύγχρονης ελληνικής συνταγματικής τάξης»⁵. Το δημόσιο συμφέρον κατά κανόνα τα περιλαμβάνει, αν και αυτό συνεπάγεται την εξομάλυνση των τριγμών που αναπτύσσονται μεταξύ διαφορετικών κοινωνικών ομάδων και διαφορετικών συμφερόντων.

Ακριβώς εδώ θεμελιώνεται κι ένας ακόμα καίριος προβληματισμός σχετικά με το δημόσιο συμφέρον. Η ύπαρξη του δημοσίου συμφέροντος δεν μπορεί να εκλαμβάνεται ως δεδομένη. «Μια ταξική, ανταγωνιστική κοινωνία χαρακτηρίζεται από την ύπαρξη αντιτιθεμένων συμφερόντων, τόσο μεταξύ των διαφόρων κοινωνικών τάξεων και ομάδων όσο και μέσα στους κόλπους της καθεμιάς»⁶. Οι διαφορές αυτές που προκύπτουν από τα αντιτιθέμενα συμφέροντα, που είναι φυσικό να υπάρχουν, πρέπει να επιλύονται μέσα από τις δημοκρατικές διαδικασίες και όχι μέσα από δικαστικές αποφάσεις. Άλλωστε, όπως ήδη προαναφέρθηκε, η αποκρυστάλλωση του δημοσίου συμφέροντος είναι χρέος της πολιτικά υπεύθυνης πολιτικής ηγεσίας.

⁴ Ευάγγελος Β. Βενιζέλος, Το Γενικό Συμφέρον και οι περιορισμοί των συνταγματικών δικαιωμάτων, σελ. 24

⁵ Α. Δημητρόπουλος, *Συνταγματικά Δικαιώματα*, Σάκκουλας Αθήνα-Θεσσαλονίκη, σελ. 167.

⁶ Κώστας Χ. Χρυσόγονος, *Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα*, σελ. 88

Η έννοια του δημοσίου συμφέροντος αποκτά μια επιπλέον βαρύτητα λόγω της πληθωρικής χρήσης της από τη νομολογία. Μολονότι δεν απαντάται συχνά στο συνταγματικό κείμενο, η νομολογία επικαλείται το δημόσιο συμφέρον σε όλο το φάσμα των ατομικών δικαιωμάτων, γεγονός που χρήζει περαιτέρω διερεύνησης.

1.2 ΡΗΤΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΟΣ

Αρχικά, η έκταση της αστικής ευθύνης του κράτους εξαρτάται από την έννοια του γενικού συμφέροντος, σύμφωνα με το άρθρο 105 ΕισΝΑΚ⁷. Η παράνομη πράξη ή η παράλειψη του οργάνου του δημοσίου φέρει ως κύρωση την αστική ευθύνη του δημοσίου, εκτός αν έγινε κατά παράβαση διάταξης που υπάρχει για χάρη του γενικού συμφέροντος.

Στο Σύνταγμα εντοπίζεται στο άρθρο 17 παρ. 1 σύμφωνα με το οποίο «Η ιδιοκτησία τελεί υπό την προστασία του Κράτους, τα δικαιώματα, όμως που απορρέουν από αυτή δεν μπορούν να ασκούνται σε βάρος του γενικού συμφέροντος».

Επίσης στο άρθρο 106 παρ. 1 εδ α', σύμφωνα με το οποίο «Για την εδραίωση της κοινωνικής ειρήνης και την προστασία του γενικού συμφέροντος το Κράτος προγραμματίζει και συντονίζει την οικονομική δραστηριότητα στη Χώρα, επιδιώκοντας να εξασφαλίσει την οικονομική ανάπτυξη όλων των τομέων της εθνικής οικονομίας».

Χρησιμοποιείται και στο άρθρο 33 παρ. 2 εδ. β', στο κείμενο του όρκου που δίνει ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας κατά την ανάληψη των καθηκόντων του, όπου υπόσχεται να υπηρετεί «... το γενικό συμφέρον και την πρόοδο του Ελληνικού Λαού». Είναι φανερό πως στη συγκεκριμένη περίπτωση η έννοια του γενικού συμφέροντος έχει πανηγυρικό χαρακτήρα και λιγότερη ουσιαστική βαρύτητα.

Δημόσιο συμφέρον αποκαλείται ρητά στο άρθρο 24 παρ. 1 εδ. δ', σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος. «Απαγορεύεται η μεταβολή του προορισμού των δασών και των δασικών εκτάσεων, εκτός αν προέχει για την Εθνική Οικονομία η αγροτική εκμετάλλευση που την επιβάλλει το δημόσιο συμφέρον». Στην ίδια κατηγορία εντάσσεται και το άρθρο 12 παρ. 6, σύμφωνα με το οποίο «Επιτρέπεται η

⁷ Βλ. κυρίως . Θ. Τσάτσο, Η κατά το άρθρον 105 ΕισΝΑΚ έννοια της χάριν του γενικότερου συμφέροντος κείμενης διατάξεως

σύσταση με νόμο αναγκαστικών συνεταιρισμών που αποβλέπουν στην εκπλήρωση σκοπών κοινής ωφέλειας ή δημοσίου ενδιαφέροντος ή κοινής εκμετάλλευσης πλουτοπαραγωγικής πηγής, εφόσον πάντως εξασφαλίζεται η ίση μεταχείριση αυτών που συμμετέχουν».

Τέλος, γίνεται μνεία του εθνικού συμφέροντος στα άρθρα 4 παρ. 3 εδ. β' και 28 παρ. 2 εδ. α' και 3. Το άρθρο 4 αναφέρεται στην αφαίρεση της ελληνικής ιθαγένειας και οι άλλες δυο διατάξεις ρυθμίζουν το ζήτημα της ανάθεσης αρμοδιοτήτων σε διεθνείς οργανισμούς.

Παρατηρούμε, λοιπόν, πως υπάρχει μια λεκτική πολυμορφία σχετικά με την ακριβή έκφραση της έννοιας του δημοσίου συμφέροντος. Εντούτοις, ερμηνευτικά δεν φαίνεται να προκύπτει κάποια κρίσιμη διαφοροποίηση μεταξύ των εννοιών ⁸.

Μια επίσης σημαντική παρατήρηση είναι πως δεν φαίνεται να προβλέπεται στο Σύνταγμα γενική ρήτρα υπέρ του γενικού συμφέροντος ⁹. Από αυτό προκύπτει πως το γενικό συμφέρον δεν γίνεται αντιληπτό ως περιορισμός των συνταγματικών δικαιωμάτων, αλλά αντίθετα ως οριοθέτηση τους. Αυτό άλλωστε είναι λογικό διότι αν το γενικό ή το δημόσιο συμφέρον καθοριζόταν ως γενική ρήτρα τότε τα ατομικά δικαιώματα θα αντιμετωπίζονταν ως απλά εργαλεία στη χρήση της Πολιτείας, η οποία επιτρέπει την άσκησή τους κατά βούληση. Σε ένα δημοκρατικό και φιλελεύθερο πολίτευμα ωστόσο, τα δικαιώματα του ανθρώπου δεν αποτελούν μέσο, αλλά αυτοσκοπό. Ακρογωνιαίος λίθος του δημοκρατικού πολιτεύματος είναι ο άνθρωπος, ο οποίος αποτελεί και τον σκοπό της έννομης τάξης και σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να υποβιβασθεί σε μέσο. Η δημοκρατία αναγνωρίζει την αυτοτέλεια του ατόμου και απλώνει ένα προστατευτικό δίχτυ γύρω από θεμελιώδη

⁸ Ευάγγελος Β. Βενιζέλος, *Το Γενικό Συμφέρον και οι περιορισμοί των συνταγματικών δικαιωμάτων*, σελ 38: «Στα πλαίσια αυτά η διακύμανση μεταξύ κοινωνικού-δημοσίου-εθνικού ή απλώς γενικού ή γενικότερου συμφέροντος δεν είναι τίποτα άλλο από διαφορετικές όψεις του γενικού ακριβώς χαρακτήρα και διαφορετικοί ιδεολογικοί υπαινιγμοί για το σκοπό που εξυπηρετούν οι αντίστοιχες νομοθετικές ρυθμίσεις...»

⁹ Α. Δημητρόπουλος, *Συνταγματικά Δικαιώματα*, σελ. 169: «Στο Σύνταγμα δεν προβλέπεται κάποια γενική ρήτρα υπέρ του "δημοσίου συμφέροντος" υπεράνω, πέρα και ανεξάρτητα από τα ατομικά και προσωπικά συμφέροντα όλων, μπροστά στην οποία θα έπρεπε να υποχωρήσουν τα θεμελιώδη δικαιώματα των πολιτών. Ο συντακτικός νομοθέτης αντιλαμβάνεται το δημόσιο συμφέρον ως γενικό συμφέρον, ως την σύνθεση δηλαδή των συμφερόντων των φορέων των συνταγματικών δικαιωμάτων. Και η θέση αυτή του συντακτικού νομοθέτη είναι απόλυτα ορθή.»

δικαιώματα, η προστασία των οποίων ανάγεται σε λόγο ύπαρξης της ίδιας της Πολιτείας.

1.3 ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΑΤΟΜΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

Τα συνταγματικά δικαιώματα υπόκεινται σε διαφόρων ειδών δεσμεύσεις, σε επιβαρύνσεις δηλαδή, οι οποίες ενδέχεται να είναι τόσο ανθρωπογενείς όσο και φυσικές. Οι δεσμεύσεις αυτές κατηγοριοποιούνται σε τρεις διαφορετικές κατηγορίες¹⁰:

- Απλές επιδράσεις,
- απλούς περιορισμούς και
- προσβολές.

Οι απλές επιδράσεις δεν είναι τίποτα παραπάνω από επιρροές που είναι αποτέλεσμα από τη νόμιμη άσκηση των ατομικών δικαιωμάτων στον ελεύθερο κοινωνικοοικονομικό και πολιτικό χώρο. Οι κύκλοι δράσης των ατόμων δεν τέμνονται και ως εκ τούτου δεν θίγεται ο προστατευτικός νομικός κύκλος του δικαιώματος. Οι απλές επιδράσεις δεν έχουν νομικές συνέπειες, δεδομένου ότι προέρχονται από νόμιμες ενέργειες.

Ο απλός περιορισμός είναι η ανθρωπογενής συρρίκνωση του νόμιμου γενικού περιεχομένου του δικαιώματος. Πρόκειται περί νόμιμης συρρίκνωσης, αντίθετα με τις προσβολές που αποτελούν απαγορευμένους περιορισμούς, μη αναγνωριζόμενους δηλαδή από την έννομη τάξη. Παρά το γεγονός ότι όντως επιδρά περιοριστικά στο δικαίωμα, ο περιορισμός δεν περιέχει νομικές αξιολογήσεις, διατηρεί δηλαδή την ουδετερότητά του. Η έννοια του περιορισμού προϋποθέτει μια ήδη σαφή οριοθέτηση του δικαιώματος. Ο περιορισμός δεν μπορεί να γίνει διαφορετικά νοητός, παρά ως μια υποχώρηση από ένα ήδη τεθειμένο όριο. Το όριο αυτό δεν πρέπει να εκλαμβάνεται ως περιορισμός της ελευθερίας, αλλά ως καθορισμός του γενικού περιεχομένου του δικαιώματος. Η οριοθέτηση έχει συνολικό χαρακτήρα, εφαρμόζεται δηλαδή σε όλο το φάσμα των επιμέρους συνταγματικών δικαιωμάτων. Άρα για τις οριοθετήσεις δεν απαιτείται η συγκεκριμένη επανάληψη σε κάθε άρθρο,

¹⁰ Α. Δημητρόπουλος, *Συνταγματικά Δικαιώματα*, σελ. 181

αλλά αρκεί η χρησιμοποίηση των γενικών ρητρών (πχ άρθρο 5 Σ. ή 25 Σ.).

Οι περιορισμοί αντίθετα είναι ειδικοί και συγκεκριμένοι. Αφορούν πάντοτε συγκεκριμένα δικαιώματα ή εξατομικευμένες περιπτώσεις και έχουν έκτακτο χαρακτήρα. Ουσιαστικά πρόκειται για απόκλιση εις βάρος της ελευθερίας του ανθρώπου και ως εκ τούτου αντιμετωπίζονται με επιφυλακτικότητα από την επιστήμη. Γι' αυτό άλλωστε επιβάλλεται να είναι αιτιώδεις. Οι αναιτιώδεις περιορισμοί δεν είναι συνταγματικά επιτρεπόμενοι, σκεπτικό που απορρέει από τη συνταγματική επιταγή της εφαρμογής, όχι μόνο του γενικού αμυντικού περιεχομένου, αλλά και του περιορισμού του στις περιπτώσεις που η εφαρμογή του θα οδηγούσε στην διάλυση των έννομων σχέσεων και θεσμών.¹¹

Κατά το άρθρο 25 παρ. 1 εδ. δ', οι κάθε είδους περιορισμοί που δύνανται να επιβληθούν στα συνταγματικά δικαιώματα, πρέπει να προβλέπονται απευθείας από το Σύνταγμα είτε από το νόμο, εφόσον υπάρχει επιφύλαξη υπέρ αυτού. Ο περιορισμός πρέπει να προκύπτει με σαφήνεια και να είναι συγκεκριμένος για κάθε δικαίωμα, καθώς, όπως προαναφέρθηκε, δεν υπάρχει γενική ρήτρα υπέρ του δημοσίου συμφέροντος.

Επιφύλαξη υπέρ του νόμου υπάρχει όταν ο συντακτικός νομοθέτης αναθέτει στον κοινό νομοθέτη εν είδει σύμπραξης, τη διαμόρφωση περιορισμών στα συνταγματικά δικαιώματα. Με την επιφύλαξη μπορεί να τίθενται εξαιρέσεις από κάποια γενικότερη συνταγματική αρχή (πχ άρθρο 9 παρ. 1 Σ., κατά το οποίο έρευνα μπορεί να γίνει σε κατοικία *μόνο όταν και όπως ορίζει ο νόμος*). Σε άλλες περιπτώσεις, ο κοινός νομοθέτης μπορεί να ορίζει τις κυρώσεις που επισύρει η ενδεχόμενη παράβαση (πχ άρθρο 9 παρ. 2 Σ, κατά το οποίο οι παραβάτες του οικιακού ασύλου υποχρεούνται σε *πλήρη αποζημίωση όπως νόμος ορίζει*). Ακόμα, με την επιφύλαξη υπέρ του νόμου μπορεί να καθορίζει τη συμπεριφορά της διοίκησης (πχ άρθρο 10 παρ. 3 Σ., σύμφωνα με το οποίο η αρμόδια αρχή υποχρεούνται να απαντά σε αίτηση πληροφοριών, *εφόσον προβλέπεται από το νόμο*).

Ο κοινός νομοθέτης ασφαλώς και δεν είναι ανεξέλεγκτος κατά τη θέσπιση περιορισμών στα συνταγματικά δικαιώματα. Η εξουσιοδότηση του συνταγματικού

¹¹ Α. Δημητρόπουλος, *Συνταγματικά Δικαιώματα.*, σελ. 200

νομοθέτη δεν είναι μια εξουσιοδότηση «εν λευκώ», αλλά μια εξουσιοδότηση που πρέπει να σέβεται ορισμένους κανόνες και να δρα εντός συγκεκριμένων πλαισίων.

Σε αυτό το πλαίσιο, ισχύουν οι λεγόμενοι «περιορισμοί των περιορισμών» που περιορίζουν σαφώς τη δράση του νομοθέτη. Τα γενικά όρια της περιοριστικής δράσης του νομοθέτη είναι κυρίως τα εξής ¹²:

- 1) Η αρχή της αναλογικότητας.
- 2) Ο πυρήνας του δικαιώματος.
- 3) Η απαγόρευση νομοθετικού περιορισμού συγκεκριμένης περίπτωσης.
- 4) Η απαγόρευση καταχρηστικής επιβολής περιορισμών.
- 5) Η συμφωνία προς την ελεύθερη δημοκρατική τάξη.

Γενικότερα, η ύπαρξη ορίων στους περιορισμούς είναι συστατικό στοιχείο μιας δημοκρατικής Πολιτείας, η αντίθεση με την ελεύθερη δημοκρατική τάξη αποτελεί «γενικό όριο» στην επιβολή περιορισμών. ¹³

1.4 ΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ ΣΥΜΦΕΡΟΝ ΚΑΙ Η ΓΕΝΙΚΟΤΕΡΗ ΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑΣ

Η νομολογία αναφέρει κατά καιρούς πως οι περιορισμοί των ατομικών δικαιωμάτων οφείλουν, συν τοις άλλοις, να «δικαιολογούνται εξ αποχρώντων λόγων γενικότερου δημοσίου ή κοινωνικού συμφέροντος». (ΣτΕ 2112/1984, ΤοΣ 1985) Η διατύπωση αυτή αφήνει να εννοηθεί πως η έννοια του δημοσίου συμφέροντος χρησιμοποιείται ως όριο των περιορισμών στα συνταγματικά δικαιώματα. Στην πραγματικότητα ωστόσο, η έννοια του γενικού συμφέροντος χρησιμοποιείται αποσκοπώντας πρωτίστως στην επιβολή περιορισμών και όχι στην οριοθέτησή τους. Οι σχετικές αποφάσεις μπορούν να διακριθούν σε τρεις κατηγορίες ¹⁴:

- 1) Το γενικό συμφέρον χρησιμοποιείται ως «obiter dictum», επισημαίνεται δηλαδή πως η ενδεχόμενη συνδρομή του γενικού συμφέροντος θα δικαιολογούσε την επιβολή περιορισμών, όμως τέτοια συνδρομή απλώς δεν διαπιστώνεται.

¹² Α. Δημητρόπουλος, *ό.π.*, σελ. 207

¹³ Π. Δαγτόγλου, *Συνταγματικά Δικαιώματα-Ατομικά Δικαιώματα*, σελ. 181.

¹⁴ Κώστας Χ. Χρυσόγονος, *Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα*, σελ. 86

2) Η αναφορά στο γενικό συμφέρον υποκαθιστά την απαιτούμενη από το Σύνταγμα αιτιολογία της απόφασης.

3) Ορισμένες φορές, η επίκληση του γενικού συμφέροντος λειτουργεί ως άλλοθι για τη συγκάλυψη της αντισυνταγματικότητας περιορισμών που προσβάλλουν ατομικά δικαιώματα. Αυτή είναι και η χειρότερη περίπτωση, αυτή που καταδεικνύει πως η έννοια του γενικού συμφέροντος μπορεί να χρησιμοποιηθεί τελικά για την επιβολή περιορισμών στα θεμελιώδη ατομικά δικαιώματα.

Η επιχειρηματολογία των αποφάσεων αυτών των δικαστηρίων που θεσμοποιούν την επιβολή περιορισμών στα δικαιώματα μέσω του δημοσίου συμφέροντος έγκειται στην εξής αντίληψη: Όπου υπάρχει ρύθμιση από τον κοινό νομοθέτη προς εξυπηρέτηση «γενικότερου δημοσίου συμφέροντος» που αναφέρεται στο Σύνταγμα, η ρύθμιση αυτή υπερέχει κάθε αντίθετης ειδικής συνταγματικής διάταξης ¹⁵. Η νομική αυτή θεώρηση ωστόσο είναι βαθιά προβληματική. Κι αυτό, γιατί η αποδοχή της θέσεως αυτής συνεπάγεται πως αναγνωρίζεται μια υποβόσκουσα διάκριση μεταξύ των νόμων:

- η των κοινών νόμων που υπόκεινται στο Σύνταγμα και
- η των νόμων που εξυπηρετούν το δημόσιο συμφέρον και, ως εκ τούτου, υπερτερούν του Συντάγματος.

Στη σύγχρονη νομικοπολιτική σκέψη ωστόσο, έχει πλέον καταστεί σαφές πως αποκλειστικός σκοπός του και μοναδική νομιμοποίηση του κράτους είναι η ικανοποίηση του δημοσίου συμφέροντος ¹⁶. Συνεπώς, στόχος και κίνητρο των κρατικών λειτουργιών δεν μπορεί να είναι παρά το δημόσιο συμφέρον. Υπό αυτό το πρίσμα, όλοι οι νόμοι έχουν σκοπό να εξυπηρετούν το δημόσιο συμφέρον και άρα, αν δεχτούμε την προαναφερθείσα θέση, αυτό θα σήμαινε, πως το σύνολο της νομοθεσίας είναι υπεράνω του Συντάγματος. Κάτι τέτοιο ωστόσο είναι προφανώς απαράδεκτο.

Το δημόσιο συμφέρον δεν τοποθετείται σε ένα νοητό πλαίσιο υπεράνω του θετού δικαίου. Είναι μεν μια αόριστη νομική έννοια που χρήζει συγκεκριμενοποίησης, αυτό

¹⁵ Π. Δαγτόγλου, *Συνταγματικά Δικαιώματα-Ατομικά Δικαιώματα*, σελ. 118.

¹⁶ Π. Δαγτόγλου, *Συνταγματικά Δικαιώματα-Ατομικά Δικαιώματα*, σελ. 118.

ωστόσο δεν αναιρεί το γεγονός πως εκφράζεται μέσα από το θετό δίκαιο και τη συνολική δομή και ιεραρχία του. Προφανώς και το δημόσιο συμφέρον δεν μπορεί να απαλλάσσει από την αρχή της νομιμότητας ούτε να διαρρηγνύει την ενότητα και την ιεραρχία της έννομης τάξης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο : Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ

2.1 ΑΙΤΙΕΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

Η κρίση της ελληνικής οικονομίας οφείλεται τόσο σε εξωτερικούς παράγοντες που γεννήθηκαν από την γνωστή σε όλους μας παγκόσμια οικονομική ύφεση, όσο και σε εσωτερικές δυσχέρειες εξ αιτίας της παραμόρφωσης ουσιαστικά της ελληνικής οικονομίας. Παρόλα αυτά, σημαντικό σημείο αναφοράς είναι το ότι οι ελληνικές τράπεζες δεν προσέβλεπαν σε τοξικά επενδυτικά προϊόντα, ενώ η υπερβολική επενδυτική κεφαλαιακή ροή προς προϊόντα τραπεζών που αποδείχθηκαν αφερέγγυες, όπως η Lehman Brothers, ήταν λιγιστή από μέρους της Ελλάδας.

Επίσης, οι επενδυτικές και εμπορικές τράπεζες είχαν επενδύσει τα χρήματα τους κυρίως προς τις Βαλκανικές χώρες, με τρανταχτά παραδείγματα την Βουλγαρία και σε άλλες, όπου όπως μαθεύτηκε αργότερα ιδρύθηκαν πολλά υποκαταστήματα τους. Το ίδιο έγινε βέβαια και με τα ασφαλιστικά ταμεία, αλλά η ευρύτερη διεθνής κατάσταση στην χρηματοοικονομική και χρηματοπιστωτική αγορά επέφερε αρνητικές επιπτώσεις στις αντίστοιχες ελληνικές, λειτουργώντας ως προβλήματα μετακύλησης σε ένα παγκοσμιοποιημένο οικονομικό σύστημα¹⁷.

Το γεγονός αυτό συνέβη διότι οι ως επί το πλείστον παραγωγικότεροι κλάδοι της Ελλάδας σαν τον τουρισμό είναι άμεσα εξαρτώμενοι από την σχέση που διατηρούν με τις υπόλοιπες χώρες του εξωτερικού. Όπως μπορούμε να αντιληφθούμε λοιπόν με την απότομη παρουσία των οικονομικών προβλημάτων στις άλλες χώρες και τη διεθνή μείωση της κατανάλωσης είχε ως αποτέλεσμα να επηρεάσει γρήγορα και έντονα την Ελλάδα. Λογικό ήταν χώρες, όπως η Γερμανία που αποτελούν οικονομίες εντάσεως κεφαλαίου και όχι οικονομία εντάσεως εργασίας, όπως η Ελλάδα να μην βιώσουν τόσο έντονα τα αποτελέσματα των οικονομικών προβλημάτων. Συνεπώς η ελληνική ύφεση είναι γέννημα της γενικευμένης κρίσης στην παγκόσμια οικονομία, η οποία πρωτίστως εμφανίστηκε και εξαπλώθηκε εξ αιτίας των μεγάλων δημοσιονομικών προβλημάτων.

Επιπλέον, υπήρξαν και κάποιοι πιο συγκεκριμένοι λόγοι που εμφανίστηκε και

¹⁷ Charter, David. (2010), “Storm over bailout of Greece, EU's most ailing economy.”, Time Online, Brussels

εξαπλώθηκε η κρίση :

- Η καθυστέρηση της αντίληψης για το μέγεθος της κρίσης, καθώς οι ελληνικές εποπτικές και πολιτικές αρχές θεώρησαν αρχικά πως η κρίση δε θα επηρέαζε τόσο καθοριστικά τη χώρα, γιατί οι ελληνικές τράπεζες, όπως προαναφέρθηκε, δεν είχαν επενδύσει μεγάλα ποσά σε δομημένα ομόλογα του εξωτερικού και CDS, διατηρώντας την κεφαλαιακή ρευστότητά τους σε αξιοπρεπή επίπεδα ¹⁸.
- Η αργοπορία λήψης μέτρων σε συνδυασμό με τα ελλιπή μέτρα που λαμβάνονταν είχε ως αποτέλεσμα του να μην γίνει αντιληπτή η σοβαρότητα της ύφεσης στο χρονικό διάστημα που έπρεπε .
- Η πολιτική αναταραχή που υπήρχε μαζί με τις πρόωρες και λανθασμένες πολιτικές δηλώσεις που έβγαιναν στην δημοσιότητα κατά καιρούς καθώς και η πάγια πολιτική της Ελλάδας που απέκρυπτε στατιστικά στοιχεία προς όφελος της από τις Ευρωπαϊκές και διεθνείς υπηρεσίες ήταν ακόμη ένας λόγος της ταχύτατης και ξαφνικής παρουσίας της κρίσης . Χαρακτηριστικά αναφέρεται πως στην Ευρωπαϊκή Ένωση η χώρας μας ήταν η μόνη η οποία παρέδιδε μη νόμιμα στατιστικά στοιχεία με αποτέλεσμα να υπάρχει ένα διαρκές κλίμα αμφισβήτησης .
- Τα μέσα ενημέρωσης δημιούργησαν ένα κλίμα πανικού που λειτούργησε επιβαρυντικά στην εξάπλωση της ύφεσης και στην μείωση της κατανάλωσης . Δεν είναι τυχαίο άλλωστε όπως αναφέρει και ο Εμπορικός Σύλλογος Πειραιά , πως η αύξηση του τζίρου του στα τοπικά καταστήματα αυξήθηκαν κατά 15% για 4 ημέρες που ήταν η διάρκεια της απεργίας των μέσων μαζικής ενημέρωσης.
- Η παγκόσμια τάση για κερδοσκοπία έκανε αρκετούς επιτήδειους να πουλάνε ελληνικά ομόλογα στην αγορά στην τρέχουσα τιμή τα οποία ήταν προϊόν δανεισμού από τράπεζες εξ αιτίας της μεγάλης πτώσης των ελληνικών

¹⁸ Ημερησία Online (2010), “Οικοδομικό σοκ στην οικονομία”

ομολόγων . Η πώληση αυτών είχε ως συνέπεια να πέφτει κατακόρυφα η αξία τους συνεπώς να επιστρέφονται στην αρχική τράπεζα με ένα σημαντικό κέρδος δίπλα τους.

- Η κατακόρυφη πτώση του χρηματιστηρίου που επέφερε ακόμη πιο έντονη κερδοσκοπία και χειρότερο οικονομικό κλίμα.
- Η ισοπέδωση του κρατικού προϋπολογισμού αφού ο ίδιος είχε στηριχτεί σε χαμηλότερα επιτόκια κατά την διάρκεια του δανεισμού ταυτόχρονα με την απότομη αύξηση αυτών είχε ως αποτέλεσμα να βγει η χώρα εκτός πορείας στον τομέα του οικονομικού προγραμματισμού που ακολουθούσε τα τελευταία έτη.

Είναι ευκόλως εννοούμενο πως οι δείκτες διαφθοράς , οι ασταμάτητες αποκαλύψεις περί οικονομικών σκανδάλων που αφορούσαν πολιτικούς και άλλους, ο μικρός και διεφθαρμένος δημόσιος τομέας και οι μεγάλοι δείκτες φοροδιαφυγής ήταν και αυτοί που τους ένοχους που οδήγησαν την χώρα σε καθεστώς πλήρους οικονομικής αναπηρίας. Επίσης αναφέρονται χαρακτηριστικά ακόμα κάποιοι παράγοντες που έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στην σημερινή ύφεση ¹⁹:

- Η φούσκα στις τιμές των ακινήτων σε πολλές περιοχές των ΗΠΑ, η οποία διευκόλυνε την υπέρ-κατανάλωση, με αποτέλεσμα την υπέρ-θέρμανση της οικονομίας και την αύξηση του ελλείμματος τρεχουσών συναλλαγών, όπως πολλές φορές συμβαίνει σε παρόμοιες κρίσεις.
- Η ραγδαία εξάπλωση στεγαστικών δανείων υψηλού κινδύνου, από 9% των συνολικών στεγαστικών το 2003 σε 24% το 2007, δηλαδή μια αχαλίνωτη πιστωτική επέκταση σε κατηγορίες νοικοκυριών που υπό κανονικές συνθήκες δεν θα έπρεπε να έχουν δανειοδοτηθεί. Οι τράπεζες παρείχαν δάνεια με μόνη εγγύηση την αναμενόμενη αύξηση στην τιμή της κατοικίας, ενώ διευκόλυναν τα νοικοκυριά με ελκυστικά χαμηλά επιτόκια στα πρώτα χρόνια, τα οποία όμως θα αναπροσάρμοζονταν στη συνέχεια. Πολλές φορές οι τράπεζες

¹⁹ INE-ΓΣΕΕ,(2008) , «Η ελληνική οικονομία και η απασχόληση», Ετήσια Έκθεση, Αθήνα

αναλάμβαναν να πληρώσουν το δάνειο του νοικοκυριού από άλλη τράπεζα, επειδή το νοικοκυριό είχε πρόβλημα αποπληρωμής.

- Η μεταφορά του ρίσκου από τους ισολογισμούς των τραπεζών στο κοινό και τους επενδυτές μέσω τιτλοποιήσεων, πολλοί από τους οποίους αγνοούσαν το ύψος του κινδύνου και υπήρξαν επιρρεπείς στις τότε υψηλές αποδόσεις. Η μεταφορά αυτή του ρίσκου επέτρεπε στις τράπεζες να δανείζουν άφοβα σε μη φερέγγυους δανειολήπτες και στη συνέχεια να αποκτούν ρευστότητα για επιπλέον δανειοδοτήσεις, χωρίς να χρειάζεται να βρουν νέους καταθέτες.

Πέραν από αυτό, ας μην ξεχνάμε και κάποιους επίσης σημαντικούς λόγους για την εμφάνιση της ελληνικής δημοσιονομικής κρίσης :

- Στις πολιτικές δραστηκής μείωσης των φορολογικών εσόδων που ακολούθησαν οι ελληνικές κυβερνήσεις για πάνω από μια δεκαετία πριν την κρίση.
- Στη νεοφιλελεύθερη στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που απέκλειε τη στήριξη των δημόσιων οικονομικών της Ευρωζώνης με απευθείας δανεισμό από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, αλλά υποχρέωνε τις κυβερνήσεις να αντλούν δάνεια μόνο από τις εμπορικές τράπεζες και γενικότερα τις χρηματοπιστωτικές αγορές, με αποτέλεσμα την εκτίναξη των επιτοκίων δανεισμού στη συγκυρία της κρίσης. Στην εμμονή παράλληλα της ελληνικής κυβέρνησης στις νεοφιλελεύθερες συνταγές διαχείρισης της οικονομίας. Όταν οι χρηματαγορές απέσυραν την εμπιστοσύνη τους προς την ελληνική οικονομία, τα επιτόκια δανεισμού του Δημοσίου εκτινάχθηκαν σε δυσβάσταχτα ύψη. Τον Φεβρουάριο 2010 αποφασίστηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή η διαμόρφωση ενός πακέτου δανειακής στήριξης του ελληνικού Δημοσίου με την εμπλοκή του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (ΔΝΤ), υπό τον όρο ότι η χώρα θα ακολουθούσε ένα αυστηρό πρόγραμμα περιστολής των δημόσιων δαπανών. Η κυβέρνηση προσανατολίστηκε στον περιορισμό των μισθιακών δαπανών του δημοσίου και στην περιστολή του κοινωνικού κράτους, με παράλληλη αύξηση των εσόδων κυρίως από έμμεσους φόρους (αύξηση ΦΠΑ). Άφησε αμετάβλητες τις συνθήκες αναφορικά με άλλες πηγές εσόδων ή δαπανών. Στις 23 Απριλίου 2010 η ελληνική κυβέρνηση ζήτησε την ενεργοποίηση του μηχανισμού δανειακής στήριξης εκ μέρους της ΕΕ και του

ΔΝΤ, εγκαινιάζοντας παράλληλα πολιτικές «συρρίκνωσης του κράτους» αναφορικά με το ασφαλιστικό σύστημα, τις συντάξεις, την τοπική αυτοδιοίκηση.

- Στην ίδια την ύπαρξη του ευρώ που, πριν την κρίση, διευκόλυνε τη μεταφορά πόρων προς τις χώρες που αναπτύσσονταν ταχύτερα. Οι κεφαλαιακές αυτές εισροές ισοσκελίζουν το ισοζύγιο πληρωμών της χώρας, δηλαδή επέτρεπαν πριν την κρίση στην Ελλάδα και άλλες χώρες της λεγόμενης «ευρωπαϊκής περιφέρειας» να διατηρούν ένα σημαντικό έλλειμμα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών. Με το ξέσπασμα της κρίσης η δυνατότητα αυτή ξανεμίσθηκε, καθώς συρρικνώθηκαν οι κεφαλαιακές εισροές.
- Τέλος, στο διάστημα 1996-2008 η Ελλάδα σημείωσε υψηλή πραγματική αύξηση του ΑΕΠ κατά 61,0%, η Ισπανία κατά 56,0% και η Ιρλανδία κατά 124,1%, σε αντίθεση με τις περισσότερο αναπτυγμένες ευρωπαϊκές χώρες. Το αντίστοιχο ποσοστό για την Γερμανία ήταν 19,5%, την Ιταλία 17,8% και για τη Γαλλία 30,8%. Οι χώρες που σημείωσαν υψηλότερους ρυθμούς ανάπτυξης κατά βάση κατέληξαν με σημαντικά ελλείμματα στις τρέχουσες συναλλαγές, χωρίς από πιο προηγμένες χώρες του ευρωπαϊκού «κέντρου»²⁰.

2.2 ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

Η οικονομική κρίση προκαλεί δραματικές επιπτώσεις στην κοινωνική ζωή, δεδομένου ότι η μείωση ή και η απουσία εισοδήματος προκαλεί απώλειες στην ευημερία και ωθεί μεγάλα τμήματα του πληθυσμού στη φτώχεια. Το διεθνές εμπόριο, ο ρυθμός της οικονομικής ανάπτυξης και η απασχόληση αντανακλούν σε μεγάλο βαθμό την κατάσταση στην οποία βρίσκεται η διεθνής οικονομία²¹.

Οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης διαφοροποιούνται όχι μόνο μεταξύ των χωρών, όπου οι χώρες χαμηλής και μέσης ανάπτυξης πλήττονται σε μεγαλύτερο βαθμό από τις αναπτυγμένες χώρες, αλλά και στο εσωτερικό των χωρών, έτσι ώστε οι

²⁰ INE-ΓΣΕΕ,(2008) , «Η ελληνική οικονομία και η απασχόληση», Ετήσια Έκθεση, Αθήνα

²¹ Marmot Mg, Bell R.,(2009) , «How the financial crisis affect health?», Department of Epidemiology and Public Health, London,pp. 13-14

χειρώνακτες εργάτες και τα άτομα με χαμηλή εκπαίδευση να υφίστανται τις πλέον δυσμενείς επιπτώσεις σε σχέση με τα άτομα υψηλής εκπαίδευσης της μεσαίας και ανώτερης τάξης²². Η οικονομική κρίση προκαλεί δραματικές επιπτώσεις στην κοινωνική ζωή, δεδομένου ότι η μείωση ή και η απουσία εισοδήματος προκαλεί απώλειες στην ευημερία και ωθεί μεγάλα τμήματα του πληθυσμού στη φτώχεια. Το διεθνές εμπόριο, ο ρυθμός της οικονομικής ανάπτυξης και η απασχόληση αντανakλούν σε μεγάλο βαθμό την κατάσταση στην οποία βρίσκεται η διεθνής οικονομία²³.

Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (World Trade Organization, WTO 2009), της ζήτησης εισαγωγών είχε ήδη παρατηρηθεί από το 2007. Ωστόσο, οι προβλέψεις για το 2012 είναι ιδιαίτερα δυσοίωνες, καθώς προβλέπεται πτώση 10% σε ποσοτικούς όρους. Η μείωση αυτή αναμένεται να πλήξει περισσότερο τις αναπτυγμένες από τις αναπτυσσόμενες χώρες²⁴.

Η παρούσα κρίση κινεί σε μηδενικό ή και αρνητικό ρυθμό την ανάπτυξη στην παγκόσμια οικονομία, με εξαίρεση την Κίνα, την Ινδία και μερικές άλλες νέες βιομηχανικές χώρες. Η παγκόσμια οικονομία αναμένεται να συρρικνωθεί το 2012 σύμφωνα με την Παγκόσμια Τράπεζα. Το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (ΑΕΠ) προβλέπεται να μειωθεί στις χώρες του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ, 2010).

Η οικονομική κρίση, σε παγκόσμια κλίμακα, θέτει σε καθεστώς ευπρόσβλητης εργασίας το ήμισυ σχεδόν των εργατών, οι οποίοι βρίσκονται σε κίνδυνο απώλειας της εργασίας και συνεπώς σε κατάσταση εργασιακής ανασφάλειας. Από τα τέλη του 2008 η ανεργία άρχισε να αυξάνεται. Ο αριθμός των φτωχών εργαζομένων θα αυξηθεί παγκόσμια κατά 200 εκατομμύρια και θα ανέλθει στο επίπεδο των 700–800 εκατομμυρίων.

²² Stiglitz JE., (2006) , «Making globalization work». Norton WW & Co, New York

²³ Marmot Mg, Bell R.,(2009) , «How the financial crisis affect health?», Department of Epidemiology and Public Health, London,pp. 13-14

²⁴ Lapy P., (2009) , «Global crisis requires global solutions», World Trade Organization

Η κατάσταση αυτή, όπως περιγράφηκε παραπάνω, απειλεί κυρίως τις χώρες χαμηλής και μέσης ανάπτυξης, καθώς και στο εσωτερικό των χωρών τα χαμηλά κοινωνικά στρώματα, ενώ αποδεικνύει τρία βασικά αλληλοσυνδεόμενα προβλήματα:

- Την αυξανόμενη τάση των ανισοτήτων στο εσωτερικό των χωρών,
- Την ανισοτιμία στις συνθήκες κοινωνικής προστασίας και υγείας, και
- Τα επείγοντα ζητήματα της κλιματικής αλλαγής και της οικολογικής υποβάθμισης

2.3 ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟ ΕΛΛΕΙΜΜΑ

Οι δαπάνες της Ελλάδας για αρκετές δεκαετίες ξεπερνούσαν κατά αριθμό τα έσοδα της, τα οποία πάγια ήταν αποτέλεσμα φόρων και διάφορες κρατικές πηγές αυτομάτως παρουσίασαν αύξηση των ελλειμμάτων τα οποία δεν θα μπορούσαν να αποκρυφτούν η χώρα μας δανειζόταν ακατάπαυστα από εξωτερικούς πιστωτές. Αυτή η πράξη είχε ως αποτέλεσμα να παρουσιαστεί ένα μεγάλο δημόσιο χρέος προς τους πιστωτές το οποίο μέσα στους κρατικούς προϋπολογισμούς αυτομάτως παρουσιάζει ακόμη μεγαλύτερη έλλειμμα μέσω μιας αλληλεπιδραστικής σχέσης αν σκεφτούμε πως οι τόκοι του χρέους αποτελούν την ίδια στιγμή την δαπάνη του επόμενου έτους. Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζεται λοιπόν η εξέλιξη του ελλείμματος ως ποσοστό του ΑΕΠ της Ελλάδας.

Πίνακας 1 Εξέλιξη Δημοσίου Ελλείμματος					
Δεκαετία	1960-1969	1970-1979	1980-1989	1990-1999	2000-2009
Δημόσιο Έλλειμμα	-0,6%	1,2%	8,1%	8,4%	5,9%

ΠΗΓΗ : ΟΟΣΑ

Πίνακας 1,2 Εξέλιξη Δημοσίου Ελλείμματος

Δεκαετία	2010	2011	2012	2013	2014
----------	------	------	------	------	------

Δημόσιο Έλλειμμα	10,7%	9,4%	6,8%	5,5%	4,6%
------------------	-------	------	------	------	------

ΠΗΓΗ : Eurostat

Το σημαντικότερο στοιχείο της οικονομίας μας είναι πως το μεγαλύτερο μέρος των κεφαλαίων που πήρε για δάνειο η Ελλάδα δεν εκμεταλλεύτηκαν ως επιχορηγήσεις σε παραγωγικούς τομείς αλλά απεναντίας έφυγαν προς την κατανάλωση με συνακόλουθο η οικονομική ακμή που παρουσιαζόταν πριν κάποια έτη πλέον να είναι εντελώς επιφανειακή . Συνοπτικά , παρακάτω παρουσιάζονται οι επενδύσεις και η κατανάλωση με βάση τα ποσοστά του ΑΕΠ τις τελευταίες δεκαετίες επιβεβαιώνοντας τα ανωτέρω.

Πίνακας 2 Κατανάλωση και Επενδύσεις ως Ποσοστά του ΑΕΠ

Δεκαετία	1970-1979	1980-1989	1990-1999	2000-2009
Κατανάλωση	77,2%	85,1%	90,1%	88,8%
Επενδύσεις	30,7%	23%	20,6%	22,6%

ΠΗΓΗ : ΟΟΣΑ

Στον παρακάτω Πίνακα 3 παρουσιάζονται το ΑΕΠ, το δημοσιονομικό έλλειμμα, το δημόσιο χρέος σε ευρώ και σε ποσοστό επί του ΑΕΠ, όπως και τα ποσοστά ανεργίας από το 2007 και μετά, καθώς και οι προβλέψεις των ίδιων μεγεθών για το έτος 2011.

Πίνακας 3 Δημόσιο Έλλειμμα-Δημόσιο Χρέος-Ανεργία 2007-2011

Έτος	ΑΕΠ (ευρώ)	Έλλειμμα (%ΑΕΠ)	Χρέος (% ΑΕΠ)	Χρέος (ευρώ)	Ανεργία
2007	227 δις	6,4%	105,4%	239,4 δις	8,3%
2008	236,9 δις	9,8%	110,7%	262,3 δις	7,7%
2009	235 δις	15,4%	127,1%	298,7 δις	9,5%
2010	230 δις	10,5%	142,8%	328,6 δις	12,6%
2011	-	9,5%	157,7%	-	-

ΠΗΓΗ : Eurostat

2.4 ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Η Ελληνική οικονομία εν έτη 2009 φαίνεται να είναι μια οικονομία που περιτριγυρίζεται από υπηρεσίες με κυριότερες αυτών του τουρισμού και της ναυτιλίας και έπειτα μέσω των τηλεπικοινωνιών και των υπηρεσιών που σχετίζονται με τα χρηματοοικονομικά. Με την υιοθέτηση του ευρώ είναι προφανές όμως πως δεν υπάρχει πλέον πολιτική συναλλαγματικής ισοτιμίας. Η συσσώρευση και η κίνηση έπειτα των κεφαλαίων υποστηρίζεται έντονα στην σημερινή εποχή από τους πόρους των Διαρθρωτικών Ταμείων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και οι επιδοτήσεις λαμβάνονται για τους αγρότες από την ΚΑΠ (Κοινή Αγροτική Πολιτική). Το έλλειμμα του ισοζυγίου των παρουσών συναλλαγών όμως παραμένει ένα μεγάλο πρόβλημα. Το πρόβλημα αυτό απαιτεί αρκετές και ισχυρές διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις που θα έχουν ως σκοπό να διευρύνουν τον παραγωγικό τομέα και την προώθηση της οικονομίας προς το εξωτερικό. Αντικείμενο συζήτησης γίνονται όλα αυτά με συνομιλητές την Ευρωπαϊκή Επιτροπή με βάση τους κανόνες που διέπουν το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης . Σε αυτό το σημείο πρέπει να αναφέρουμε πως όλα αυτά ελέγχονται με τον τρόπο τους καθημερινά στην παγκόσμια αγορά η οποία μπορεί και διαμορφώνει την διαφορά που υπάρχει στις αποδόσεις ανάμεσα στα κρατικά ελληνικά ομόλογα και στα ξένα και στο τέλος γίνεται ένας ακριβής καθορισμός σχετικά με το κόστος δανεισμού του δημοσίου μας. Δυστυχώς σε αυτήν την κατάσταση η παρούσα παγκόσμια ύφεση χτύπησε την πόρτα της ελληνικής οικονομίας και αδιαμφισβήτητα οι επιπτώσεις στα οικονομικά δρώμενα και στον κλάδο απασχόλησης είναι φανερές.

Μεγαλύτερες ακόμη πληγές άνοιξε η κρίση στα δημόσια οικονομικά αλλά αυτό είναι αμφιλεγόμενο καθώς ο τρόπος διαχείρισης των οικονομικών ζητημάτων της χώρας μας δίχαζε καιρό πριν την παρουσία της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης . Όπως αναφέραμε και παραπάνω οι χρόνιες τοξικές καταστάσεις που διαπραττόταν εν αγνοία του ελληνικού λαού όπως το λανθασμένο σύστημα κατάρτισης του κρατικού προϋπολογισμού και οι ανεπαρκείς μηχανισμοί ελέγχου περί δαπανών και είσπραξη φόρων προϋπαρχαν της κρίσης απλά ήταν θέμα χρόνου να παρουσιαστούν με αυτή τη ισχύ.

Σύμφωνα με την Τράπεζα της Ελλάδος η ύφεση έχει φέρει στο προσκήνιο μακροχρόνιες μακροοικονομικές ανισορροπίες και διάφορες άλλες ανωμαλίες του ελληνικού δημοσίου και της οικονομίας του . Ένα από τα πιο τρανταχτά

παραδείγματα αυτής της κατάστασης αποτελεί το φαινόμενο των «δίδυμων» ελλειμμάτων και τα υπέρογκα χρέη. Σε περιπτώσεις όπως της χώρας μας με την εμφάνιση των δίδυμων ελλειμμάτων η ελπίδα για μια ταχύτερη έξοδο από την ύφεση φαίνεται απατηλό όνειρο αφού έχουμε αυτόματα χαμηλότερους ρυθμούς ανάπτυξης. Είναι σημαντικό πια να εφαρμοστεί ένα συγκροτημένο μεσοπρόθεσμο σχέδιο που φέρει γρήγορες αλλαγές μέσω των τολμηρών και αναγκαίων μεταρρυθμίσεων του. Με την επιτάχυνση των μεταρρυθμίσεων, που αποβλέπουν στη δημιουργία ενός ελκυστικότερου επενδυτικού και επιχειρηματικού περιβάλλοντος, όπως η απελευθέρωση συγκεκριμένων αγορών, η ταχύτερη αδειοδοτική διαδικασία, ο αναπτυξιακός νόμος, η ευελιξία στην αγορά εργασίας κλπ., καθώς επίσης με τη μείωση των τιμών των παραγωγικών συντελεστών λόγω της κρίσης, αναμένεται ουσιαστική βελτίωση των τάσεων εξέλιξης των οικονομικών μεγεθών. Ήδη από το 2014 η ελληνική οικονομία επέστρεψε σε θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης, της τάξης του 0,8%.²⁵

Πίνακας 4 Σημαντικοί Οικονομικοί Δείκτες

	2010	2011	2012	2013	2014
Εξέλιξη ΑΕΠ (σταθερές τιμές 2010)	-5,4%	-8,9%	-6,6%	-3,9%	0,8%
Πληθωρισμός: Μέσος Ετήσιος	4,7%	3,3%	1,5%	-0,9%	-1,3%
Παραγωγικότητα εργασίας (EU-28=100)**	93	89,9	91,8	92,8	n.a.
Ποσοστό ανεργίας	12,7%	17,9%	24,4%	27,5%	26,5%
Δημόσιες επενδύσεις (% ΑΕΠ)**	3,2%	2,5%	2,5%	2,7%	3,8%
Εξαγωγές (αγαθά- τρέχουσες τιμές)*	21,1	24,3	27,6	27,6	27,2
Εισαγωγές (αγαθά- τρέχουσες τιμές)*	50,5	48,4	49,3	46,9	47,7

*δισεκατομμύρια€

** Πηγή: Eurostat

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή, 2015

²⁵ <http://www.enterprisegreece.gov.gr/default.asp?pid=16&la=2>

2.5 ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

Η ισοπέδωση της αγοράς των ακινήτων αυτομάτως προβλέπει τον περιορισμό της δραστηριότητας ή και ακόμα την διακοπή λειτουργίας πολλών από τους κλάδους της οικονομίας που παράγουν και εμπορεύονται διάφορα οικοδομικά υλικά και εξοπλισμούς κατοικιών. Η καθήλωση αυτής της δραστηριότητας και η ενδεχόμενη παύση λειτουργίας πολλών κλάδων της οικονομίας προκαλεί την ανεργία και απευθείας την μείωση των εισοδημάτων. Μια μείωση εισοδήματος με την σειρά της προκαλεί την μείωση ζήτησης των προϊόντων και αρκετών υπηρεσιών που είναι σε ανάγκη άμεσα από τον καταναλωτή και έτσι πάλι οδηγούμαστε σε ένα δεύτερο επίπεδο ανεργίας και μειώσεις μισθών.

Γενικότερα αυτή η διαδικασία δεν σταματά σε αυτό το σημείο αφού αναπαράγεται με τον ίδιο σχεδόν τρόπο σε όλους τους κλάδους της παραγωγής και της οικονομίας και τελειώνει μόνο όταν η ύφεση σταματήσει. Η οικονομική κρίση ουσιαστικά μεταδίδεται με τον δικό της ρυθμός σε όλες τις χώρες του πλανήτη και αρχικά επηρεάζει τις χώρες που εισάγουν αγαθά και υπηρεσίες . Αμέσως μετά επιρροές δέχονται όλες οι χώρες καθώς η μια συνδέεται με την άλλη μέσω της οικονομίας .. Εάν η κρίση αφορά μια μικρή σχετικά χώρα δεν δημιουργείται πρόβλημα διότι οι θιγόμενες χώρες βρίσκουν άλλες αγορές. Εάν η κρίση αφορά μεγάλο πληθυσμό και υψηλό εισόδημα, τότε προκαλείται διαδοχικά διεθνής κρίση όπως είναι η σημερινή.²⁶ Η κρίση δεν πλήττει όλες τις χώρες με την ίδια ένταση, λόγω διαφόρου δομής της οικονομίας τους. Για παράδειγμα οι κάτοικοι μιας χώρας της Αφρικής που ζουν σε καλύβες, τις οποίες κτίζουν οι ίδιοι και τρέφονται από τα προϊόντα της γεωργίας, της κτηνοτροφίας και της αλιείας τους και η χειροτεχνία καλύπτει το 20% του συνόλου των αναγκών τους, μια διεθνής οικονομική κρίση δεν θα επηρεάσει σοβαρά την ζωή τους²⁷.

²⁶ Διακόπουλος , 2009

²⁷ Διακόπουλος , 2009

2.6 ΑΝΑΚΑΜΨΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΔΙΕΘΝΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ

Όταν παρουσιάζεται μια κρίση τότε επέρχεται η οικονομική ύφεση με αλληλένδετους κύκλους αύξησης της ανεργίας και μείωσης των μισθών και των τιμών όλων των αγαθών μέχρι η ύφεση να λάβει τέλος. Αμέσως μετά από αυτό ξεκινά να έρχεται η ανάκαμψη αυτόματα χωρίς να χρειαστεί η εκάστοτε κυβέρνηση να λάβει κάποια συγκεκριμένα μέτρα για την απόκτηση της. Η ανάκαμψη οφείλεται στο γεγονός ότι πολλοί προσπαθούν να ωφεληθούν από τις χαμηλές τιμές των αξιών που τους ενδιαφέρουν ²⁸. Κατά αυτόν τον τρόπο τότε δημιουργείται μια ζήτηση των αξιών και ξεκινά να αυξάνεται η τιμή τους. Αρχικά η ζήτηση είναι αρκετά χαμηλή και σταδιακά ανέρχεται εάν οι τράπεζες είναι υγιείς και είναι σε θέση να προσφέρουν δάνεια για να καλύψουν το μεγαλύτερο μέρος των αναγκών των πελατών τους.. Όταν οι μηνιαίες πωλήσεις αξιών (π.χ. κατοικιών, μετοχών κ.λπ.) αναγόμενες ανά έτος φθάνουν στο επίπεδο των πωλήσεων προ της κρίσεως, τότε οι οικονομίες των χωρών εισέρχονται στην ανάκαμψη. Αυτονόητο βέβαια είναι πως με την ανάπτυξη των αγορών και την άνοδο των πραγματοποιούμενων πωλήσεων αυξάνουν και οι τιμές των αξιών ²⁹.

2. 7 ΜΕΤΡΑ ΜΕΙΩΣΗΣ ΣΥΝΕΠΕΙΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

Τα μέτρα που λαμβάνονται από όλες τις χώρες που θεωρούνται αναπτυσσόμενες και μη , δεν διαθέτουν παρόμοιο παρελθόν που να σχετίζεται με την πληρότητα αλλά και με το μέγεθος τους. Τα μέτρα που λαμβάνονται , έτσι , είναι τα παρακάτω :

1. Η ενδυνάμωση των μισθών στους οικονομικά ασθενέστερους.
2. Το πάγωμα των κατασχέσεων σε περιουσιακά στοιχεία ή ήδη διακανονισμών ώστε να διευκολυνθούν οι πληρωμές των δανείων .
3. Η υποστήριξη και ενίσχυση υπό όρους ή ακόμα και κρατικοποίηση τραπεζικών μονάδων εξ αιτίας της μεγάλης συμμετοχής στην οικονομική ανάπτυξη και την παροχή δανείων κατά το στάδιο της κρίσεως.

²⁸ Πανηγυράκης ,2011

²⁹ Διακόπουλος , 2009

4. Η μεγάλη προσπάθεια για μείωση όσο είναι εφικτό της φορολογίας έτσι ώστε να ενισχυθεί το εισόδημα των πολιτών αλλά και του εμπορικού κοινού.
5. Η κάθοδος του επιτοκίου στις κεντρικές τράπεζες με σκοπό να ελαχιστοποιηθεί το κυμαινόμενο επιτόκιο των χορηγουμένων στεγαστικών δανείων για να βοηθηθεί η εξυπηρέτηση κατά πρώτον και κατά δεύτερον οι ίδιες οι τράπεζες να μπορούν να συλλέξουν κεφάλαιο με μικρότερο κόστος για την πρόοδο της ρευστότητας και επομένως την χορήγηση δανείων στην αγορά .³⁰

³⁰ Διακόπουλος , 2009

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο : ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΤΩΝ ΜΕΤΡΩΝ ΚΑΙ ΤΑ ΜΝΗΜΟΝΙΑ

3.1 ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΑΠΟ ΤΟΝ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟ ΣΤΗΡΙΞΗΣ

Τον Μάιο του 2010 , η χώρα μας αιτήθηκε χρηματοδότηση του ύψους των 80 δις από τις υπόλοιπες χώρες μέλη της Ευρωζώνης καθώς και 30 δις από το διεθνές νομισματικό ταμείο .Την αίτηση αυτή συνόδευσαν 3 συνημμένα μνημόνια :

1. "Μνημόνιο Οικονομικής και Χρηματοπιστωτικής Πολιτικής" (ΜΟΧΠ),
2. "Τεχνικό Μνημόνιο Συνεννόησης" (ΤΜΣ) και
3. "Μνημόνιο Συνεννόησης στις Συγκεκριμένες Προϋποθέσεις Οικονομικής Πολιτικής" (ΣΠΟΠ).

Ο υπουργός οικονομικών Γιώργος Παπακωσταντίνου, καθώς και ο πρόεδρος της τράπεζας της Ελλάδος Γεώργιος Προβόπουλος υπέγραψαν για λογαριασμό της Ελλάδος. Έτσι , στις 8 Μαΐου της ίδιας χρονιάς (2010) το αίτημα εγκρίθηκε με το όνομα «Σύμβαση Δανειακής Διευκόλυνσης» ("Loan Facility Agreement) με τις χώρες της ευρωζώνης και αντίστοιχα με το ΔΝΤ ο "Διακανονισμός Χρηματοδότησης Αμέσου Ετοιμότητας" ("Stand-by Agreement"). Ουσιαστικά αυτές οι δυο συμφωνίες ονομάστηκαν για λόγους συντομίας «μνημόνιο» . Έπειτα, έγινε σχηματισμός ομάδας εκπροσώπων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής , της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας , και του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου. Αυτό το σύνολο των ομάδων συνοπτικά ονομάστηκε «τρίκα», η οποία είχε ως στόχο τον πλήρη έλεγχο και την αξιολόγηση σχετικά με την πρόοδο της εφαρμογής των όρων που τέθηκαν από το πρώτο μνημόνιο. Η εκταμίευση της αντίστοιχης δόσης του δανείου γίνεται μόνο όταν αποφασιστεί από την τρίκα σύμφωνα με τα ανωτέρω .

3.2 ΠΡΩΤΟ ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ ΛΙΤΟΤΗΤΑΣ

Στα τέλη του Ιανουαρίου του 2010, ο πρωθυπουργός της Ελλάδας Γεώργιος Α. Παπανδρέου βρισκόταν στο Νταβός της Ελβετίας για το ετήσιο Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ. Στη διάρκεια του δέχτηκε έντονες πιέσεις από ξένους ηγέτες για άμεση λήψη μέτρων ³¹.

Λίγο μετά την επιστροφή του από το Νταβός, στις 9 Φεβρουαρίου η κυβέρνηση ανακοίνωσε μέτρα για τον δημόσιο τομέα που περιλάμβαναν πάγωμα μισθών, περικοπές επιδομάτων 10%, περικοπές υπερωριών και οδοιπορικών (Ελευθεροτυπία, 2011). Η ανακοίνωση προκάλεσε αντιδράσεις και μία πανελλαδική απεργία της ΑΔΕΔΥ στις 10 Φεβρουαρίου ³².

3.3 ΔΕΥΤΕΡΟ ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ ΛΙΤΟΤΗΤΑΣ

Στο επόμενο διάστημα άρχισε να αναφέρεται έντονα το ενδεχόμενο της στάσης πληρωμών. Για την αποφυγή του ενδεχομένου η κυβέρνηση έλαβε στις 3 Μαρτίου νέα σκληρά μέτρα. Τα οικονομικά μέτρα που λήφθηκαν ήταν: ³³

- Μείωση 30% στα δώρα Χριστουγέννων, Πάσχα, αδείας
- Μείωση 12% σε όλα τα επιδόματα του Δημοσίου
- Μείωση 7% στις αποδοχές υπαλλήλων ΔΕΚΟ, ΟΤΑ, ΝΠΙΔ
- Αύξηση ΦΠΑ από 4,5 στο 5%, από 9 στο 10%, από 19 στο 21%
- Αύξηση 15% στον φόρο της βενζίνης
- Επιβολή επιπλέον 10% έως 30% στους (ήδη υπάρχοντες) φόρους εισαγωγής επί της αξίας των περισσότερων εισαγόμενων αυτοκινήτων.
- Επαναφορά τεκμηρίων διαβίωσης σε όλα ανεξαιρέτως τα αυτοκίνητα (είχαν καταργηθεί τον Σεπτέμβριο του 2003), ακόμα και στα μικρότερου κυβισμού.

³¹ Καθημερινή Η επέτειος του Νταβός (26-01-2011)

³² Το Βήμα, Απεργία από ΑΔΕΔΥ στις 10 Φεβρουαρίου

³³ Ελευθεροτυπία, Πάγωμα μισθών και περικοπές επιδομάτων ανακοίνωσε η κυβέρνηση

- Επέκταση των τεκμηρίων διαβίωσης σε όλα ανεξαιρέτως τα ακίνητα, ακόμα και στα μικρότερα.

Τα μέτρα αυτά προκάλεσαν αντιδράσεις και έγιναν μεγάλες απεργίες και πορείες στις 5 και 11 Μαρτίου.

3.4 ΜΝΗΜΟΝΙΟ ΚΑΙ ΤΡΙΤΟ ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ ΛΙΤΟΤΗΤΑΣ

Η Ελλάδα δεν κατάφερε να βελτιώσει την θέση της στις διεθνείς αγορές παρά την λήψη των μέτρων, με αποτέλεσμα ενάμιση μήνα μετά να προσφύγει στην βοήθεια του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, που συγκρότησαν από κοινού μηχανισμό βοήθειας για την Ελλάδα. Η ανακοίνωση της προσφυγής στον μηχανισμό στήριξης έγινε στις 23 Απριλίου από τον πρωθυπουργό ο οποίος βρισκόταν εκείνη την ημέρα στο Καστελόριζο ³⁴. Η Ελλάδα προχώρησε σε υπογραφή μνημονίου με το ΔΝΤ και την ΕΕ, για τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν, προκειμένου να ενεργοποιηθεί ο μηχανισμός στήριξης. Τα μέτρα ανακοινώθηκαν από τον πρωθυπουργό την Κυριακή 2 Μαΐου και προέβλεπαν: ³⁵

- Αντικατάσταση του 13ου και 14ου μισθού των δημοσίων υπαλλήλων με επίδομα 500 Ευρώ σε όλους όσους έχουν αποδοχές μέχρι 3.000 Ευρώ και πλήρους κατάργησή των δύο μισθών για μεγαλύτερες αποδοχές
- Αντικατάσταση 13ης και 14ης σύνταξης με επίδομα 800 Ευρώ για συντάξεις ως 2500 Ευρώ.
- Περαιτέρω περικοπή επιδομάτων 8% στα επιδόματα των δημοσίων υπαλλήλων και 3% στους υπαλλήλους των ΔΕΚΟ όπου δεν υπάρχουν επιδόματα.
- Αύξηση του υψηλού συντελεστή ΦΠΑ από 21% σε 23%, του μεσαίου από 10% σε 11% (από 1η Ιουλίου 2010) και από 11% σε 13% (από 1η Ιανουαρίου 2011) και αντίστοιχα του χαμηλού στο 6,5% (από 1η Ιανουαρίου 2011).

³⁴ <http://news.in.gr/greece/article/?aid=1129265>

³⁵ <http://www.tanea.gr/news/greece/article/4573072/?iid=2>

- Αύξηση στον ειδικό φόρο κατανάλωσης σε καύσιμα, τσιγάρα και ποτά κατά 10%
- Αύξηση στις αντικειμενικές τιμές ακινήτων
- Πρόσθεση ενός επιπλέον 10% στους φόρους εισαγωγής επί της αξίας των περισσότερων εισαγόμενων αυτοκινήτων.

Επίσης, το νομοσχέδιο προέβλεπε αλλαγές στα εργασιακά με αύξηση του ορίου απολύσεων και μείωση του κατώτατου μισθού. Επιπλέον, στο ασφαλιστικό προέβλεπε αύξηση στα όρια ηλικίας συνταξιοδότησης των γυναικών στον δημόσιο τομέα στα 65 χρόνια έως το τέλος του 2013 με έναρξη το 2011.³⁶

Την ανακοίνωση των μέτρων αυτών ακολούθησε πανελλαδική απεργία και ογκωδέστατη διαδήλωση στις 5 Μαΐου, στην οποία υπήρξε άγρια καταστολή από τις δυνάμεις τάξης και σημειώθηκαν σοβαρότατα επεισόδια. Η μεγάλη διαδήλωση σκιάστηκε από τον θάνατο τριών ανθρώπων (ανάμεσά τους μία έγκυος εργαζόμενη) από πυρκαγιά που ξέσπασε στην τράπεζα Μαρφίν επί της Σταδίου. Το μνημόνιο υπερψηφίστηκε επί της αρχής από τη βουλή την επόμενη μέρα, στις 6 Μαΐου. Υπέρ ψήφισαν 172 βουλευτές, από τον χώρο του ΠΑΣΟΚ και του ΛΑΟΣ, αλλά και η Ντόρα Μπακογιάννη από τον χώρο της ΝΔ (η οποία όμως καταψήφισε τα μέτρα που αφορούσαν περικοπές και μειώσεις στην ψηφοφορία κατ' άρθρο και υπερψήφισε το πακέτο επί της αρχής και επί των διαρθρωτικών αλλαγών). Από την πλευρά του ΠΑΣΟΚ, διαφοροποιήθηκαν και δεν τα υπερψήφισαν τρεις βουλευτές (Γιάννης Δημαράς, Σοφία Σακοράφα και Βασίλης Οικονόμου) οι οποίοι αμέσως διεγράφησαν από την κοινοβουλευτική ομάδα του κόμματος, που απέμεινε πλέον με 157 βουλευτές.³⁷

Η πρώτη δανειακή σύμβαση εγκρίθηκε από το ΔΝΤ σε μία έντονη συνεδρίαση του συμβουλίου διευθυντών του στις 9 Μαΐου. Περίπου ένα στα τρία μέλη του συμβουλίου, που εκπροσωπούσαν περίπου 40 μη-Ευρωπαϊκές χώρες της Μέσης Ανατολής, της Ασίας και της Λατινικής Αμερικής, με την απρόσμενη συνδρομή της Ελβετίας, προέβαλαν ενστάσεις αναφορικά με το πρόγραμμα διάσωσης, το οποίο ισχυρίστηκαν ότι θα αποδεικνυόταν "κακοσχεδιασμένο και μη

³⁶ <http://news.in.gr/greece/article/?aid=1132263&lngDtrID=251>

³⁷ <http://www.enet.gr/?i=issue.el.home&date=04/03/2010&id=137789>

βιώσιμο" και θα αποτύγχανε, αν δεν αναλάμβαναν μέρος του βάρους οι πιστωτές με μια αναδιάρθρωση του ελληνικού χρέους προς τον ιδιωτικό τομέα.³⁸

3.5 Η ΣΤΕ 668/12 ΓΙΑ ΤΟ ΜΝΗΜΟΝΙΟ

Οι αμφισβητήσεις για το μνημόνιο σίγουρα ήταν έντονες και έγιναν αισθητές τόσο θεωρητικά όσο και πρακτικά αφού μια σειρά από αιτούντες έφτασαν στο συμβούλιο της επικρατείας μέσω δίκης καταθέτοντας αίτηση για να γίνει ακύρωση . Η κοινή αίτηση ακύρωσης τέθηκε εναντίον των βασικών αρχών του μνημονίου και των διατάξεων του τα οποία επιβάλλουν σκληρά οικονομικά μέτρα προκειμένου να καλυφθούν απρόσκοπτα οι δανειακές ανάγκες της χώρας μας.

Η αίτηση υπογράφηκε πρωτίστως από τον δικηγορικό σύλλογο Αθηνών , την ΑΔΕΔΥ, την Πανελλήνια Ομοσπονδία Πολιτικών Συνταξιούχων , την ΕΣΗΕΑ , το ΤΕΕ και από πέντε επιπλέον φορείς και 22 μέλη τους. Στις 29 Ιουλίου το 2010 ο ΔΣΑ κατέθεσε μαζί με άλλους επιστημονικούς φορείς , ομάδες και πολίτες αίτηση στο ΣτΕ (συμβούλιο της επικρατείας) με στόχο να ακυρωθούν ορισμένες αποφάσεις που λήφθηκαν για την εκτέλεση του Μνημονίου .

Συγκεκριμένα με την αίτηση αυτή έχουν προσβληθεί οι υπ' αριθ. 2/14924/1.4.2010 και 2/35981/28.5.2010 αποφάσεις του υφυπουργού οικονομικών , καθώς επίσης και η υπ' αριθ. Φ8000/14254/1097/6.7.2010 κοινή υπουργική απόφαση των υφυπουργών οικονομικών και εργασίας και κοινωνικών ασφαλίσεων και μια σειρά από φύλλα μισθοδοσίας , ανάλυσης και βεβαίωσης αποδοχών . Με αυτή την απόφαση πάρθηκαν κάποιες προϋποθέσεις από τους φορείς ασφάλισης αρμοδιότητας του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων , των επιδομάτων Χριστουγέννων και Πάσχα και επιδόματος αδείας. Για την προσβολή των ερμηνευτικών εγκυκλίων ήταν γνωστό ότι έγκειται από την αρχή ζήτημα παραδεκτού.

Η υπόθεση αυτή τελικά συζητήθηκε στις 23 Νοέμβρη 2010 ενώπιον της μείζονος Ολομέλειας. Ότι αφορούσε αυτή την υπόθεση υπήρξε δημοσιευμένη

³⁸ Catan, Thomas; Talley, Ian (07-10-2013). «Past Rifts Over Greece Cloud Talks on Rescue». Wall Street Journal. Ανακτήθηκε στις 15-05-2014.

εισήγηση της Εισηγητού Δικαστού Μαίρης Σαρπ και το τελευταίο διάστημα λήφθηκαν ορισμένες αποφάσεις. Το κυριότερο ζήτημα ήταν αυτό της φύσης των προσβαλλόμενων πράξεων. Σε αυτό το σημείο πρέπει να αναφέρουμε πως ο τύπος δεν διάβασε το σύνολο του κειμένου όμως και έτσι τα ανάλογα άρθρα δεν είναι ανάλογα του περιεχομένου της εισήγησης.

Η νέα απόφαση δημοσιεύτηκε από την πλήρη Ολομέλεια του Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου . Σύμφωνα με τις δυο αποφάσεις της Ολομέλειας του ΣτΕ , κρίθηκε ανάμεσα σε όλα τα υπόλοιπα ζητήματα που συνοδεύονται με το παραδεκτό της αίτησης , πως το Μνημόνιο (Ν.3845/2010) δεν ήταν ουσιαστικά αναγκαίο να ψηφιστεί με τα 3/5 της Βουλής αφού δεν είναι διεθνή σύμβαση . Το δικαστήριο έκρινε ως προς αυτό το ζήτημα πως το Μνημόνιο δεν έχει χαρακτήρα διεθνούς συνθήκης μεταξύ κρατών-μελών της Ευρωζώνης και της Ελλάδας. Παρόλα αυτά ήταν γραμμένο στην αγγλική γλώσσα. Σύμφωνα με τους δικαστές το μνημόνιο δεν αποτέλεσε ποτέ διεθνή σύμβαση με βάση το άρθρο 28 του Συντάγματος συνεπώς δεν ήταν αναγκαίο να ψηφιστεί από την πλειοψηφία των 180 βουλευτών .

Η μη επικύρωση του Μνημονίου με βάση τον νόμο δεν παραβιάζει ούτε το άρθρο 36 παράγραφος 2 του Συντάγματος σύμφωνα με τις αποφάσεις του ΣτΕ. Η Ολομέλεια του Ανώτατου Ακυρωτικού Δικαστηρίου ανέφερε επίσης πως μέσω του Μνημονίου δεν αναγνωρίζονται εξουσίες σε όργανα διεθνών οργανισμών , και ακόμη η Κυβέρνηση διατηρεί την εξουσία της .

Σύμφωνα με το ΣτΕ , η ένταξη μας στο ΔΝΤ δεν κωλύει την άσκηση της εθνικής μας κυριαρχίας . Ταυτόχρονα , όπως αναφέρουν , συνάδουν με το Σύνταγμα και το Πρώτο Πρόσθετο Πρωτόκολλο της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου , όσο και με τις διεθνείς συμβάσεις τα περιοριστικά μέτρα που επιβάλλει το Μνημόνιο .

Τέλος , τονίζει ότι οι διατάξεις του Μνημονίου δεν προσκρούουν σε άρθρα του Συντάγματος ,όπως:

- το άρθρο 2 (για την προστασία της ανθρώπινης αξίας) ,
- το άρθρο 4 (που κατοχυρώνει την αρχή της ισότητας) ,
- το άρθρο 5 για την οικονομική ελευθερία ,
- το άρθρο 17 για την προστασία της ιδιοκτησίας ,

- το άρθρο 20 του δικαιώματος της δικαστικής προστασίας ,
- το άρθρο 22 που προβλέπει τις συλλογικές συμβάσεις ως μέσω καθορισμού των αποδοχών ,
- το άρθρο 23 για την προστασία του συνδικαλισμού ,
- το άρθρο 25 που σχετίζεται με την αρχή της αναλογικότητας και
- το άρθρο 28 που αναφέρει ότι οι διεθνείς συμβάσεις επικυρώνονται με την πλειοψηφία των 180 βουλευτών.

Σε άλλο σημείο της δικαστικής απόφασης αναφέρεται ότι λόγω δημοσίου συμφέροντος μπορούν και δικαιολογούν αυτές τις περικοπές στις αποδοχές και συντάξεις, οι οποίες είναι μέσα σε βιώσιμα επίπεδα. «Η θεσπισθείσα με τους νόμους 3833/2010 και 3845/2010 περικοπή αποδοχών και επιδομάτων εργαζομένων στο Δημόσιο και τον ευρύτερο δημόσιο τομέα και συνταξιοδοτικών παροχών αποτελεί τμήμα ενός ευρύτερου προγράμματος δημοσιονομικής προσαρμογής και προώθησης διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων της ελληνικής οικονομίας, το οποίο αποσκοπεί τόσο στην αντιμετώπιση της κατά την εκτίμηση του νομοθέτη άμεσης ανάγκης καλύψεως οικονομικών της χώρας όσο και στη βελτίωση της μελλοντικής δημοσιονομικής και οικονομικής της καταστάσεως , δηλαδή στην εξυπηρέτηση σκοπών , που συνιστούν καταρχήν σοβαρούς λόγους δημοσίου συμφέροντος» αναφέρει η δικαστική απόφαση .

3.6 ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΝΗΜΟΝΙΟ

Αν και το δεύτερο μνημόνιο ήρθε στοχεύοντας σε πιο λογικές απαιτήσεις , η μεγάλη μείωση των μισθών, ο οποίος είναι ουσιαστικά και ο μοχλός ανάπτυξης φαίνεται να δυσκολεύει το πρόγραμμα να επιτύχει τόσο σε πολιτικό όσο και σε οικονομικό επίπεδο.

Το ΔΝΤ δανείζει στην Ελλάδα 28 δις Ευρώ σε 17 δόσεις των 1,65 δις και η δανειοδότηση σταματά στις 29 Φεβρουαρίου του 2016. Η χώρα μας από την άλλη έχει την ευκαιρία να αποπληρώσει το ποσό που δανείστηκε ως το 2026. Οι χώρες μέλη του Ευρώ θα παρέχουν συνολικά 144,7 δις . Από αυτά τα 112,6 δις δίνονται το 2012 , το 2013 επίσης 17,2 δις και τέλος το 2014 ακόμη 14,9 δις. Το ποσό των 144,7

δισ ευρώ οφείλει να επιστραφεί μετά το 2016 . Με βάση τα νέα δάνεια , ο επίσημος τομέας θα κατέχει το 69% του δημοσίου χρέους της Ελλάδας, ενώ υπάρχει ελάχιστη ανάγκη για προσφυγή στις αγορές πριν από το 2016 ³⁹.

Το ΑΕΠ μειώνεται κατά 4,8% το 2012 πριν αρχίσει ακόμη να ανακάμπτει το 2013. Η κυβέρνηση ουσιαστικά συνεχίζει να έχει πρωτογενές έλλειμμα το 2012 και ένα μικρό πλεόνασμα το 2013. Το χρέος έπεσε από το 163% του ΑΕΠ το 2012 στο 116,5% του ΑΕΠ το 2020. Για τις ιδιωτικοποιήσεις, το πρόγραμμα παρουσίαζε πιο ήπιους στόχους:

- €12 δις. μέχρι το 2014,
- € 46 δις. μέχρι το 2020 και
- € 50 δις. μέχρι το 2022.

Το πρόγραμμα στηρίχθηκε με βάση τριών πυλώνων :

- Να αποκατασταθεί η ανταγωνιστικότητα και η ανάπτυξη
- Να επανέλθει η δημοσιονομική βιωσιμότητα
- Να διασφαλιστεί η χρηματοπιστωτική σταθερότητα

Το νέο αυτό πρόγραμμα έδινε έμφαση στην εσωτερική υποτίμηση διότι έπρεπε να επιλυθεί η ανισορροπία στο ισοζύγιο πληρωμών .Ήταν αναγκαία η αλλαγή της στρατηγικής προκειμένου να έρθει μπροστά η εσωτερική υποτίμηση.

Το νέο μνημόνιο είχε πολλές αξιόλογες μεταρρυθμίσεις ομοίως με το πρώτο μνημόνιο, αλλά πιστεύεται πως η μεγάλη έμφαση στην εσωτερική υποτίμηση είναι λανθασμένη. Σύμφωνα με το ΔΝΤ προβλέπεται η ελληνική οικονομία να έχει ως εξής:

³⁹ Tsafos N.,2013

Πηγή : *The Greek Crisis in Context Paperback – March 29, 2013, Tsafos Nikos*

Το ΔΝΤ προέβλεπε ότι η ιδιωτική κατανάλωση θα συνεχίσει να μειώνεται το 2012 (-5,7%) και το 2013 (-1,1%), πριν αρχίσει μια μικρή ανάπτυξη το 2014. Δεύτερον, υπέθετε ότι μετά από πέντε χρόνια διαδοχικής συρρίκνωσης, οι επενδύσεις θα αυξηθούν ετησίως κατά 7.7% την περίοδο 2013-2016. Τρίτον, πίστευε ότι οι εξαγωγές θα αυξηθούν κατά 6% ετησίως μεταξύ του 2012 και του 2016. Η βασική υπόθεση του σεναρίου ήταν ότι η εσωτερική υποτίμηση (μείωση μισθών) θα συνεχίζει να συρρικνώνει το εισόδημα των νοικοκυριών, αλλά θα οδηγήσει τελικά σε αύξηση της ανταγωνιστικότητας που με τη σειρά της θα δημιουργήσει ανάπτυξη μέσω των επενδύσεων και των εξαγωγών ⁴⁰.

3.7 ΤΟ ΤΡΙΤΟ ΜΝΗΜΟΝΙΟ

Πλέον φτάνουμε στο 2015 οπού η συμφωνία ενός τρίτου μνημονίου ήρθε πάλι στο προσκήνιο και αυτή τη φορά με πιο σκληρά μέτρα. Μέχρι τον Οκτώβριο τίθεται ότι πρέπει να έχουν υλοποιηθεί τα παρακάτω και άλλα πολλά :

⁴⁰ Tsafos N.,2013

- Η δεύτερη μεταρρύθμιση στο ασφαλιστικό σύστημα
- Η αναδιάρθρωση του φορολογικού κώδικα
- Η σταδιακή αλλαγή στη φορολογία των αγροτών
- Η επιβολή φόρου στις τηλεοπτικές διαφημίσεις
- Να αυξηθεί ο φόρος των τυχερών παιχνιδιών κατά 30%

Η αλήθεια είναι πως τα μέτρα που πάρθηκαν και ακόμα υπογράφονται φτάνοντας στο σήμερα έχουν φέρει σε δυσμενέστερη θέση τον ελληνικό λαό, αφού ο μέσος Έλληνας αγανακτισμένος πλέον από το αδιέξοδο των μνημονίων φτάνει σε σημείο να μην μπορεί να επιβιώσει αξιοπρεπώς.

Στο πέρασμα του χρόνου θα προταθούν και οι υπόλοιποι όροι του μνημονίου , οι οποίο ξεπερνούν τους 38 βασικούς που έχουν προταθεί μέχρι τώρα με αποτέλεσμα το άγχος και η πίεση του Έλληνα πολίτη να μην έχει τέλος .

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^Ο : ΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ ΣΥΜΦΕΡΟΝ ΚΑΙ Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ

4.1 ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΣΤΗΝ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ

Είναι φανερό πως η οικονομική κρίση έφερε μεγάλα προβλήματα στους πολίτες που ασκούσαν το δικαίωμα της ιδιοκτησίας. Παρόλα αυτά σύμφωνα με το άρθρο 17 παράγραφο 1 «Τα δικαιώματα που απορρέουν από την ιδιοκτησία, δεν μπορούν να ασκούνται σε βάρος του γενικού συμφέροντος» .

Κατά αυτόν τον τρόπο, η οικονομική ύφεση σε συνδυασμό με το δημόσιο συμφέρον επέβαλλαν σκληρές τακτικές σε όσους είχαν κάποια κατοικία ή άλλα αντικείμενα αξίας στο όνομα τους όπως αυτοκίνητα ή εξοχικά. Όταν ξεκίνησε η οικονομική κρίση, όσοι είχαν καταφέρει μέσω των εσόδων τους είτε μέσω λήψης στεγαστικών δανείων να αποκτήσουν κάτι προέβησαν στο ή να το πουλήσουν και τα έσοδα να διατεθούν στις πληρωμές για καθαρά βιοποριστικούς σκοπούς ή και ακόμη για να ξεπληρώσουν δάνεια που πλέον δεν μπορούσαν λόγω των συνεχών μειώσεων μισθών. Πολλοί από αυτούς μάλιστα απολύθηκαν αφού οι επιχειρήσεις δυσκολεύονταν να τα βγάλουν πέρα με αποτέλεσμα να βάζουν λουκέτο σε επιχειρήσεις, εταιρείες και μαγαζιά.

Όπως αντιλαμβανόμαστε λοιπόν η οικονομική κρίση επέφερε άσχημες επιπτώσεις για τον μέσο Έλληνα φορολογούμενο ο οποίος με βάση το δημόσιο συμφέρον που ουσιαστικά του επιβαλλόταν έπρεπε ή να αντέξει τις μεγάλες φορολογικές επιβαρύνσεις ή να μειώσει την ιδιοκτησία του. Ο φαύλος κύκλος της οικονομικής κρίσης έφερε πάρα πολλούς Έλληνες στο περιθώριο, μερικοί μάλιστα ήρθαν στο σημείο του μην έχουν πρώτη κατοικία και να μένουν άστεγοι στους δρόμους. Άλλοι για το δημόσιο συμφέρον επέμεναν τις σκληρές φορολογικές αυξήσεις οι οποίες, πρέπει να τονίσουμε, πως έφτασαν να είναι ίσες με το μισθό ενός μέσου υπαλλήλου .

Η πάγια νομολογία που έχει διαμορφωθεί σχετικά με τη διάταξη αυτή (άρθρο 17 παράγραφος 1) ορίζει πως ενώ «το άρθρον 17 του Συντάγματος απαγορεύει μεν την στέρησιν της ιδιοκτησίας, εάν δεν συντρέχουν οι αυτόθι τασσόμενες προϋποθέσεις, εκ τούτου όμως δεν κωλύεται η νομοθετική εξουσία ή και η

εκτελεστική όταν ειδικώς εξουσιοδοτείται προς τούτο,όπως επί τη βάσει αντικειμενικών κριτηρίων και προς εξυπηρέτησιν του γενικού συμφέροντος θεσπίζει περιορισμούς, αναγομένους ιδίως εις το δικαίωμα της αποκλειστικής χρήσεως ή της απολύτου καρπώσεως της ιδιοκτησίας, υπό την προϋπόθεση όμως ότι δι' αυτού δεν εξαφανίζεται ή δεν καθίσταται αδρανής η ιδιοκτησία εν σχέσει προς τον προορισμό της» .

Ουσιαστικά, μπορεί το δημόσιο να μην υποχρέωσε τους πολίτες να απαλλαγούν από το δικαίωμα της ιδιοκτησίας, αλλά με τις διαρκείς χρηματικές επιβαρύνσεις και με τις ασταμάτησες μειώσεις των εσόδων τους ήρθαν αντιμέτωποι με πολλές νομικές συγκρούσεις όταν εκείνοι δεν μπορούσαν να ανταπεξέλθουν στις πάγιες υποχρεώσεις τους απέναντι στο δημόσιο ή σε ιδιωτικές επιχείρησης. Όπως καταλαβαίνουμε πρόκειται για μια αλυσίδα η οποία θέλει όταν το κράτος να μην μπορεί να πληρώσει τους υπαλλήλους του ,αμέσως αποφασίζει μειώσεις των μηνιαίων εσόδων τους. Από την στιγμή που ο δημόσιος υπάλληλος έρχεται αντιμέτωπος με την επικείμενη μείωση πρέπει να αναπροσαρμόσει τις οικονομικές του υποχρεώσεις και συνεπώς να μειώσει τις ανάγκες του. Στην περίπτωση όμως που πρόκειται για το δικαίωμα της ιδιοκτησίας τα πράγματα φαίνεται πως αλλάζουν. Ο δημόσιος υπάλληλος δυσκολεύεται να πληρώσει τις δόσεις του αυτοκινήτου του για παράδειγμα με αποτέλεσμα ο αρμόδιος φορέας να πρέπει να το κατασχέσει. Το ίδιο μπορεί βέβαια να συμβεί και με τις κατοικίες οι οποίες για να συντηρηθούν πρέπει να έχουν και τις ανάλογες απολαβές από τους ιδιοκτήτες τους.

Το δημόσιο συμφέρον λοιπόν δεν είναι κάποιο φυσικό πρόσωπο, αλλά αυτή η αλυσίδα η οποία αν δεν λάβει μέσα στο χρονικό περιθώριο το ποσό που επιβάλλει αναγκάζεται να αναιρέσει τα περιουσιακά στοιχεία ενός ανθρώπου προκειμένου να διατηρηθεί μια ισορροπία. Η ισορροπία αυτή θέλει να μπορούν όλοι να ανταπεξέλθουν στις οικονομικές τους υποχρεώσεις ώστε το κράτος να επιστρέφει τα χρήματα μέσω των μισθών στους πολίτες. Όταν ο κάθε πολίτης δεν μπορεί να το κάνει αυτό, δεν μπορεί να εξαιρέσει το κράτος εκείνον αφού πρόκειται για το δημόσιο συμφέρον.

Το δημόσιο συμφέρον όμως δεν ενδιαφέρεται για τον πολίτη μεμονωμένα αλλά για την πλειοψηφία των πολιτών και για το ίδιο το κράτος. Τα αποτελέσματα της οικονομικής ύφεσης όπως προαναφέραμε ήταν και συνεχίζουν να είναι σκληρά . Συγκεκριμένα , η κρίση αυτή δημιούργησε ένα τρομακτικό

αριθμό αστέγων . Οι άνθρωποι αυτοί ανήκουν στις κατηγορίες των προαναφερόμενων που πάλεψαν να τα καταφέρουν μέσα στην κρίση αλλά δυστυχώς δεν τα κατάφεραν . Ο αριθμός των αστέγων μετράται κατά προσέγγιση στους 20.000 και έπεται να αυξηθεί παραπάνω αφού εν έτη 2015 το τρίτο μνημόνιο έρχεται να ισοπεδώσει ακόμη περισσότερο τα νοικοκυριά και τους Έλληνες φορολογούμενους.

Σε αυτό το σημείο πρέπει να αναφέρουμε πως οι περισσότεροι άστεγοι προέρχονται από εργατικές οικογένειες όπου επαγγελματικά στράφηκαν στις δομικές επιχειρήσεις και σε άλλα . Δεν ήταν άλλωστε μικρό το χρονικό διάστημα που στην Ελλάδα οι οικοδομικές εργασίες άνθιζαν . Από αυτές πολλές οικογένειες επιβίωναν και μπορούσαν να είναι συνεπείς στις απαιτήσεις του κράτους . Με τον ερχομό της ύφεσης , οι οικοδομικές εργασίες σταμάτησαν. Η ανέγερση πολυκατοικιών σταμάτησε χαρακτηριστικά και πολλοί από τους εργάτες δυσκολεύτηκαν ή δεν βρήκαν εργασία έως και σήμερα. Τα αποτελέσματα της οικονομικής κρίσης και η προτεραιότητα για το δημόσιο συμφέρον έφεραν χιλιάδες Έλληνες στην παρακμή και στην μιζέρια χωρίς ωστόσο μέσα από τα μνημόνια και τις σκληρές πολιτικοοικονομικές αναδιαμορφώσεις να έρχεται η ελπίδα μιας καλύτερης ημέρας.

4.2 ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΣΤΗΝ ΥΓΕΙΑ

Κάποτε η χώρα μας δεν βίωνε σε τόσο έντονο βαθμό τα προβλήματα της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης όσο σε αυτήν την εποχή που ζούμε. Όπως όμως αναφέραμε και στους περιορισμούς ιδιοκτησίας, η οικονομική κρίση ανοίγει πληγές και στον τομέα της υγείας μα και στην ίδια την υγεία των πολιτών .

Η ανεργία, η ανασφάλεια στην εργασία και η απώλεια εισοδήματος για διαβίωση έχουν σημαντική επίδραση στην υγεία. Ερευνητικά δεδομένα παρουσιάζουν ευρήματα, τα οποία υποστηρίζουν ότι η ανεργία συνδέεται με αύξηση της θνησιμότητας από 20% έως 25% της μέσης τιμής σε ισοδύναμες κοινωνικές τάξεις ⁴¹.

Από την στιγμή που για το δημόσιο συμφέρον ένας Έλληνας απολύεται από την δουλειά του η οποία αποτελεί την μοναδική πηγή εσόδων του, είναι απόλυτα φυσικό πως θα επιδράσει και στην ψυχολογία του και κατ'επέκταση και στην υγεία του. Για το καλό του δημόσιου συμφέροντος ο δημόσιος υπάλληλος που έχει απωληθεί λόγω της αδυναμίας πληρωμής του πρέπει να αντιληφθεί πως το κράτος δεν ενδιαφέρεται στην πραγματικότητα για την υγεία του, αλλά για την οικονομική ισορροπία. Το ίδιο συμβαίνει όμως και για τον ιδιωτικό υπάλληλο που ο χώρος εργασίας του έβαλε λουκέτο εξαιτίας των σκληρών οικονομικών μέτρων.

Το αποτέλεσμα και στις δυο περιπτώσεις είναι να μάχονται καθημερινά με μια σειρά ψυχικών διαταραχών. Πρέπει να λάβουμε σοβαρά υπόψη μας πως οι ψυχικές διαταραχές μπορούν να προβούν θανατηφόρες, καθώς δεν είναι λίγοι εκείνοι που λόγω οικονομικών προβλημάτων έβαλαν τέλος στην ζωή τους.

Πέρα όμως από αυτά η απώλεια εργασίας συνοδεύεται και με προβλήματα εθισμού και εξάρτησης σε ουσίες και γενικότερα σε υιοθέτηση μη υγιεινού τρόπου ζωής με αυξανόμενη κατανάλωση τροφής χαμηλής διατροφικής αξίας , καπνού και οينوπνεύματος. Επιπλέον η ανεργία συνδέεται και με ψυχολογικές συνέπειες όπως ανησυχία, άγχος, κατάθλιψη , χαμηλή αυτοεκτίμηση του

⁴¹ Bethune A. Unemployment and mortality in: Drever F & Whitehead M. ed. Health inequalities. London, H.M. stationery Office , 1997

επιπέδου υγείας και παράγοντες κινδύνου για καρδιαγγειακά νοσήματα ⁴². Ακόμη , λόγω της πλημμελούς διαχείρισης των νοσημάτων από τις επιβαρυνμένες υγειονομικές υπηρεσίες το επίπεδο υγείας επιδεινώνεται ⁴³.

Γενικότερα, πρέπει να κατανοήσουμε πως οι δυσμενείς επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης στην υγεία κατανέμονται διαφορετικά στην κοινωνική κλιμάκωση και τα άτομα και οι οικογένειες , οι οποίες βρίσκονται σε χαμηλή θέση διατρέχουν δυο φορές περισσότερο τον κίνδυνο πρόωρου θανάτου και αυξημένης νοσηρότητας ⁴⁴ εξαιτίας των προβλημάτων στο εισόδημα, την εκπαίδευση, την ιατρική περίθαλψη, τη στέγαση και τη διατροφή, τα οποία δρουν αθροιστικά. Η οικονομική κρίση και η μακρόχρονη ανεργία οδηγεί πολλά άτομα στον κοινωνικό αποκλεισμό και στη φτώχεια, με αποτέλεσμα αυξημένο κίνδυνο για πρόωρη θνησιμότητα και υψηλή νοσηρότητα κυρίως σε άτομα, τα οποία ανήκουν σε μειονότητες, στους μετανάστες και τους χρονίως πάσχοντες από ψυχικά ή σωματικά νοσήματα ⁴⁵.

Τα δημόσια ελλείμματα και η ανεργία ασκούν ασφυκτικές πιέσεις στους προϋπολογισμούς της ασφάλισης, αλλά και των ιδρυμάτων παροχής υγειονομικής φροντίδας, τα οποία ελέγχονται από την κεντρική διοίκηση, αλλά και στις επιχειρήσεις υγείας ιδιωτικού χαρακτήρα, οι οποίες αντιμετωπίζουν προβλήματα ρευστότητας και

⁴² Bethune A. Unemployment and mortality in: Drever F & Whitehead M. ed. Health inequalities. London, H.M. stationery Office , 1997

⁴³ Stuckler D, Basu S, Suhrcke M, Coutts A, McKee M. The public health effect of economic crisis and alternative policy responses in Europe: an empirical analysis. Lancet 2009;374:315?23

⁴⁴ Bartley M. et al. Health and the life course: why safety nets matter.BMJ 1997;314:1194?1196

⁴⁵ Wilkinson RG, Unhealthy societies: the affliction of inequality. London Routledge 1996

εξυπηρέτησης των δανειακών αναγκών ⁴⁶.

Στη χώρα μας η ζήτηση και η χρήση των υπηρεσιών υγείας στρέφεται προς το δημόσιο και ασφαλιστικό τομέα με αύξηση των εισαγωγών κατά 24% στα δημόσια νοσοκομεία, αλλά μείωση της ζήτησης στα εξωτερικά ιατρεία και τα εργαστήρια κατά 9% και 11% αντιστοίχως (ΥΥΚΑ 2011). Παρατηρείται, επίσης, μείωση από 18% έως 25% περίπου στη χρήση των ιδιωτικών υπηρεσιών υγείας και κυρίως στα ιδιωτικά μαιευτήρια, την οδοντιατρική περίθαλψη και τις χειρουργικές επεμβάσεις στα ιδιωτικά νοσοκομεία. Η κατάσταση αυτή μέλλεται να δημιουργήσει ακόμα μεγαλύτερες πιέσεις στην αποτελεσματικότητα και στην αποδοτικότητα του συστήματος υγείας και είναι εμφανές πως υπάρχουν κοινωνικοοικονομικές ανισότητες στη χρήση των υπηρεσιών υγείας και στα αποτελέσματα τους. Ακόμη σύμφωνα με προσωρινές εκτιμήσεις, ο αριθμός των αυτοκτονιών αυξάνεται το 2010 έναντι του 2009 με πλέον ευάλωτη ομάδα τους άντρες, ηλικίας 35-55 ετών .

Μετά από όλα αυτά όμως δεν πρέπει να ξεχάσουμε και τα μέτρα που έχουν προταθεί από την στιγμή που ο κλάδος της υγείας κλονίστηκε προσπαθώντας να σωθεί από την οικονομική κρίση. Τα τελευταία έτη είχε προταθεί μάλιστα να υπάρχει ένα είδος εισιτηρίου για τους πολίτες στα νοσοκομεία το οποίο θα είχε το κόστος των 25 ευρώ . Ο Έλληνας πολίτης όντας φορολογούμενος είναι λογικό να αρνηθεί να συμμετάσχει στο παράδοξο του κράτους που για το δημόσιο συμφέρον προσπαθεί μέχρι και από ένα βασικό αγαθό το οποίο είναι η υγεία να λάβει έσοδα για να ολοκληρωθούν σε ένα ποσοστό οι δανειακές του αποπληρωμές .

Εκτός αυτού δεν γίνεται να μην αναφέρουμε ακόμη και την φορολογία που αυξήθηκε δραματικά στα φάρμακα. Έχει καταστεί σαφές πως ο εκάστοτε άνθρωπος παλεύει με τα μέτρα και με τα έσοδα του για να καταφέρει να επιβιώσει , τώρα έρχεται και ένα νέο πρόβλημα να προστεθεί στα ήδη υπάρχοντα : τα φάρμακα. Στο όνομα του δημοσίου συμφέροντος λοιπόν τα φάρμακα αποκτούν μεγαλύτερη τιμή και αμέσως η συμμετοχή ή μη από τα ασφαλιστικά ταμεία , γίνεται μεγαλύτερη . Αυτό προκαλεί κυρίως μεγαλύτερα προβλήματα στους συνταξιούχους οι οποίοι μετά από μια μεγάλη μείωση σύνταξης πρέπει να

⁴⁶ Appleby J. The credit crisis and health care. BMJ 2008;337:1022?1024

πληρώσουν μεγαλύτερα ποσά για να έχουν μια αξιοπρεπή κάλυψη της υγείας τους

Πλέον τα δημόσια νοσοκομεία έχουν έλλειψη προσωπικού και εργαλείων όπως τα πιο βασικά : οινόπνευμα και βαμβάκι. Οι εργαζόμενοι των νοσοκομείων προσπαθούν να προλάβουν να εξυπηρετήσουν τους ασθενείς οι οποίοι αντιστοιχούν σε παραπάνω από δυο χέρια . Οι εφημερίες των ιατρών γίνονται περισσότερες αλλά τα έσοδα τους δεν αυξάνονται , αντιθέτως μειώνονται . Το

υπόλοιπο νοσηλευτικό προσωπικό αναγκάζεται να μην κάνει την δουλειά του μερικές φορές σωστά και τα μηχανήματα που βοηθούν σε μια σωστή διάγνωση πλέον να μην μπορούν να αντικατασταθούν σε

περιπτώσεις βλάβης. Οι κτηριακές υποδομές δεν μπορούν να βελτιωθούν λόγω της έλλειψης κονδυλίων και μέρα με την μέρα παρά τις κρατήσεις των μισθών ούτε το πιο βασικό αγαθό δεν μπορεί πλέον να είναι αυτονόητο : η υγεία .

Παρόλα αυτά για το δημόσιο συμφέρον το κράτος αποφασίζει τις περικοπές από παντού όπως και στην υγεία . Το ίδιο το κράτος αδιαφορεί για τις ελλείψεις και για τις δυσκολίες των πολιτών του να ζήσουν. Όσοι έχουν την οικονομική άνεση μπορούν να νοσηλευτούν σε ιδιωτικά τύπου νοσοκομεία και αμέσως γίνεται ο διαχωρισμός της οικονομικής θέσης.

4.3 ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Η εκπαίδευση, ακόμη ένα βασικό ανθρώπινο δικαίωμα, έρχεται να παλέψει αντιμέτωπο με την οικονομική κρίση. Η παιδεία που θεωρείται τόσο σημαντικό προσόν στις μέρες μας ξαφνικά δέχεται χτυπήματα από το κράτος για το δημόσιο συμφέρον.

Η φορολογία στα ιδιωτικά σχολεία, στα φροντιστήρια και στα φροντιστήρια ξένων γλωσσών αυξάνεται προκειμένου να εξαλειφθεί το χρέος και να φανεί το κράτος έμπιστο απέναντι στους εταίρους μας. Από την άλλη χιλιάδες γονείς αγωνιούν για το αν θα μπορέσουν να προσφέρουν το δικαίωμα της εκπαίδευσης στα παιδιά τους και χιλιάδες εκπαιδευτικοί μένουν χωρίς διορισμό σε δημόσια σχολεία αφού δεν υπάρχουν αρκετά χρήματα. Εκτός των άλλων, στο όνομα του δημόσιου συμφέροντος το σύστημα αφήνει απλήρωτους τους εκπαιδευτικούς αφού δεν υπάρχουν χρήματα να διατεθούν από αλλού για να πληρωθούν οι δόσεις του μνημονίου. Τα κονδύλια για τα βιβλία των μαθητών χάνονται και τα παιδιά πάνε σχολείο χωρίς να έχουν τα μαθητικά τους βιβλία . Οι κτηριακές υποδομές είναι ξεπερασμένες και αρκετές φορές επικύνδινες για τους ίδιους τους μαθητές και το πετρέλαιο για την θέρμανση είναι αρκετές φορές που δεν μπορεί να καλύψει τις ανάγκες ενός σχολικού κτηρίου.

Στην τριτοβάθμια εκπαίδευση το πρόβλημα είναι ακόμη μεγαλύτερο αφού όπως είπαμε και ανωτέρω θέρμανση, αξιοπρεπείς κτηριακές υποδομές και καθηγητές αποτελούν όνειρο. Στην συγκεκριμένη περίπτωση μάλιστα πολλοί φοιτητές που μένουν εκτός του τόπου διαμονής τους έχουν να παλέψουν με το οικονομικό πρόβλημα αφού αρκετοί γονείς δεν μπορούν να συνεισφέρουν για να σπουδάσει το παιδί τους πληρώνοντας το ενοίκιο και τους λογαριασμούς . Οι εστίες των σχολών είναι ελλιπέστατες και σε άσχημες συνθήκες και οι διαθέσιμες θέσεις είναι λίγες με αποτέλεσμα πολλά παιδιά να στερούνται το δικαίωμα της μάθησης.

Το δημόσιο συμφέρον θέλει και εκεί όμως να περικόπτει κονδύλια προκειμένου να επιτευχθεί ο στόχος του, να προστατέψει το κράτος και σε τελευταία θέση τους πολίτες. Τα παραπάνω αποτελέσματα της οικονομικής κρίσης έθεσαν σε στενό κλοιό και την εκπαίδευση ανήμπορη να μορφώσει τα παιδιά της ίδιας της χώρας. Πολλά εκπαιδευτικά ιδρύματα κλείνουν αφού δεν υπάρχουν έσοδα που να καλύψουν τις ανάγκες τους μεταφέροντας πολλές φορές

τους φοιτητές σε πόλεις που δεν είχαν επιλέξει καν να βρίσκονται ή να στερούνται τα βασικά, όπως την σίτιση αφού και εκεί το κράτος παραμένει απαθής προκειμένου να σώσει τον κρατικό προϋπολογισμό όπως είναι εφικτό .

4.4 ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΣΤΗΝ ΜΙΣΘΟΔΟΣΙΑ

Στην δύσκολη εποχή που διανύουμε έχει γίνει κατανοητό πως οι ανάγκες μας είναι πλέον μεγαλύτερες από τα έσοδα μας. Αυτό οφείλεται στο γεγονός πως από το 2009 σχεδόν ο Έλληνας εργαζόμενος έχει βιώσει μια διαρκή μείωση του μισθού του.

Το κράτος προκειμένου να μπορέσει να εξαλείψει τις οφειλές ή τις δόσεις πληρωμών των δανείων που έχει λάβει προσπαθεί με κάθε τρόπο να μειώσει τα οικονομικά έξοδα. Αυτό βέβαια δεν ισχύει μόνο στον δημόσιο τομέα αλλά και στον ιδιωτικό αφού εκεί οι φορολογικές επιβαρύνσεις των επαγγελματιών προς το δημόσιο αυξάνονται ραγδαία με αποτέλεσμα ο ιδιωτικός υπάλληλος να υποστεί και αυτός μείωση στον μισθό του.

Αυτό συμβαίνει για το γνωστό σε όλους πλέον δημόσιο συμφέρον. Το κράτος όπως αναφέραμε και παραπάνω προσπαθεί με ποικίλους τρόπους να λάβει τα απαραίτητα έσοδα ώστε να καλύψει τις υποχρεώσεις του.

Ο περιορισμός της μισθοδοσίας έχει ως αποτέλεσμα ένα ασταμάτητο τρέξιμο και για τους ίδιους τους πολίτες αλλά και για το κράτος. Το κράτος από την μεριά του μειώνει τον μισθό ενός δημόσιου υπαλλήλου και εκείνος με την σειρά του μειώνει τα έξοδα του και δυσκολεύεται να πληρώσει τους φόρους αφού πρώτα σημασία έχει η επιβίωση του. Από την στιγμή που ο Έλληνας αυτός δεν μπορεί να ανταπεξέλθει στις φορολογικές του εκρεμότητες το κράτος δεν μπορεί να έχει πίσω όσα έσοδα χρειάζεται. Στην συνέχεια, έρχονται νέα μέτρα λιτότητας και το κράτος

μειώνει πάλι τους μισθούς , αυξάνει την φορολογία και ο πολίτης αδυνατεί να πληρώσει. Όπως καταλαβαίνουμε λοιπόν χρειάζεται μια πιο δραστική λύση για να βγει η χώρα από την οικονομική κρίση. Το δημόσιο συμφέρον και σε αυτή τη περίπτωση είναι πρωταγωνιστής αφού το κράτος λειτουργεί με γνώμονα αυτό .

Σύμφωνα με τα επίσημα συγκριτικά στοιχεία του ΙΚΑ, η περίοδος 2010-2014 είναι εμφανές ότι υπάρχει μια καθίζηση στις αποδοχές των εργαζομένων του ιδιωτικού τομέα λόγω της μείωσης μισθών και των ατομικών συμβάσεων. Στο παρακάτω βλέπουμε τους χαμηλά αμειβομένους να διπλασιάζονται καθώς οι περισσότεροι από τους μισούς έχουν ως έσοδα το μήνα 900 ευρώ , ταυτόχρονα μισό εκ. εργαζόμενοι έχουν υποχρεωθεί να εργάζονται με μερική απασχόληση ή εκ περιτροπής εργασία σε έναν έως και τέσσερις εργοδότες για να εξασφαλίσουν καλύτερο μηνιαίο εισόδημα.

Η αύξηση της μερικής απασχόλησης σε βάρος της πλήρους					
ΠΛΗΘΟΣ & ΕΙΔΟΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ	2010		2014		Διαφορά 2010/2014 %
	Σύνολο ασφαλισμένων	% επί του συνόλου	Σύνολο ασφαλισμένων	% επί του συνόλου	
1 Πλήρης απασχόληση	1.296.901	74,87	1.176.916	66,54	-9,25
>1 Πλήρης απασχολήσεις > 25 ημ	55.167	3,18	49.148	2,78	-10,91
>1 Πλήρης απασχολήσεις <= 25 ημ.	47.034	2,72	31.698	1,79	-32,61
1 Πλήρης απασχόληση και 1 Μερική	25.956	1,50	39.760	2,25	53,18
1 Πλήρης και λοιπές απασχολήσεις	4.150	0,24	8.424	0,48	102,99
>1 Πλήρης και λοιπές απασχολήσεις	2.614	0,15	6.586	0,37	151,95
Μερικό σύνολο με Πλήρεις απασχολήσεις	1.431.822	82,65	1.312.532	74,20	-8,33
1 Μερική απασχόληση	264.942	15,29	394.045	22,28	48,73
2 Μερικές απασχολήσεις	26.748	1,54	47.574	2,69	77,86
3 Μερικές απασχολήσεις	5.943	0,34	8.724	0,49	46,79
4 Μερικές απασχολήσεις	2.060	0,12	3.276	0,19	59,03
>4 Μερικές απασχολήσεις	773	0,04	2.703	0,15	249,68
Μερικό σύνολο με μόνο Μερικές απασχολήσεις	300.466	17,35	456.322	25,80	51,87
ΜΕΡΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	1.732.288	100,00	1.768.854	100,00	2,11
ΑΓΝΩΣΤΟ	8.157		106		-98,70
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	1.740.445		1.768.960		1,64
Πηγή: ΙΚΑ					

ΠΗΓΗ: <http://www.imerisia.gr/article.asp?catid=26516&subid=2&pubid=113660204>

Κατά τον Δεκέμβριο του 2010 φαίνεται πως 41.836 εργαζόμενοι λάμβαναν μεικτά έσοδα έως 200 ευρώ. Τον Δεκέμβριο του 2014 ο αριθμός τους έφτασε τους

128.628 ,ενώ κατά 226,21% (88.964 από 27.272) αυξήθηκε ο αριθμός των αμειβομένων με 50 ευρώ, 100 ευρώ και 150 ευρώ τον μήνα.

Αντίστοιχα στο ίδιο διάστημα, αυξήθηκαν κατά 184,93% και κατά 195,16% οι αμειβομένοι με μισθό έως 300 ευρώ και 400 ευρώ. Μεγάλη αύξηση καταγράφεται, επίσης, στους αμειβομένους με αποδοχές 600 ευρώ - 700 ευρώ (αποτελούν το 38,40% έναντι 17,60% που ήταν το 2010) καθώς και των 800 ευρώ (ανώτατος μισθός για το 45,40% των εργαζομένων από 21,30% το 2010) ενώ σχεδόν οι 6 στους 10 λαμβάνουν μισθό κάτω από 1.000 ευρώ, όταν το 2010 δεν ξεπερνούσαν το 37,10%.⁴⁷

⁴⁷<http://www.imerisia.gr/article.asp?catid=26516&subid=2&pubid=113660204>

Οι μέσοι μηνιαίοι μισθοί ανά ηλικία στην τετραετία				
Ηλικία	2010		2014	
	Αριθμός ασφαλισμένων	Μέσες μηνιαίες αποδοχές	Αριθμός ασφαλισμένων	Μέσες μηνιαίες αποδοχές
15-19	11.786	503,37	16.913	276,17
20-24	125.966	763,22	129.614	467,96
25-29	261.508	929,52	225.031	637,4
30-34	302.593	1.123,28	281.942	843,98
35-39	273.662	1.286,95	280.078	1.016,89
40-44	237.414	1.397,22	252.180	1.146,04
45-49	178.471	1.492,62	211.378	1.259,01
50-54	144.972	1.559,39	145.731	1.385,72
55-59	80.287	1.582,37	85.739	1.401,61
60-64	23.601	1.472,73	23.668	1.375,81
65-69	4.219	1.466,09	4.771	1.448,31
≥70	1.197	1.589,53	945	1.893,01
Πηγή: ΙΚΑ				

ΠΗΓΗ:<http://www.imerisia.gr/article.asp?catid=26516&subid=2&pubid=113660204>

4.5 ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΣΤΙΣ ΣΥΝΤΑΞΕΙΣ

Οι συντάξεις μειώθηκαν κατά το μισό τα τελευταία 5 χρόνια λόγω της ύπαρξης των μνημονίων. Η μέση σύνταξη φτάνει στα 664,9 ευρώ μηνιαίως, καθώς η μέση επικουρική ανέρχεται έως και τα 168,40 ευρώ.

Τα δεδομένα αυτά όντας θλιβερά για έναν Έλληνα εργαζόμενο χρόνων ολόκληρων δεν μπορεί παρά να είναι άδικο. Το 44,8% των συνταξιούχων (1.189.396 από 2.654.784) παίρνουν μηνιαία συντάξεις κάτω από το σταθερό όριο της σχετικής φτώχειας των 665 €. (σταθερό όριο σχετικής φτώχειας του 2013 από ΕΛΣΤΑΤ), συγκρινόμενο δε με τις αντίστοιχες τιμές προ κρίσης (το 2008) το ποσοστό αυτό αυξάνεται σημαντικά. Επιπλέον, από το σύνολο των 2.637.090 συνταξιούχων όλων των κατηγοριών (γήρατος, θανάτου, αναπηρίας), περίπου το 1.511.000 (περίπου το 60%) λαμβάνει αφαιρουμένων των κρατήσεων αποδοχές από συντάξεις μέχρι 700 ευρώ τον μήνα. Μάλιστα, ειδικά η συντριπτική πλειονότητα των συνταξιούχων αναπηρίας λαμβάνει αποδοχές από 250 έως 540 ευρώ. Επίσης το 89,4% των συνταξιούχων γήρατος είναι άνω των 61 ετών (1.806.989 συνταξιούχοι από τους 2.021.315). Σημαντικές μειώσεις υπέστησαν όλες οι συντάξεις ακόμα και αυτές κάτω από 1000€ που μειώθηκαν έως και 16,9% λόγω της απώλειας των δώρων και των επιδομάτων αδείας.⁴⁸

⁴⁸ <http://www.topontiki.gr/article/127508/meiothikan-eos-kai-48-oi-syntaxeis-ta-teleytaia-5-hronia-665-eyro-i-mesi-syntaxi>

Όπως φαίνεται και σε αυτή τη περίπτωση στο βωμό του δημοσίου συμφέροντος το κράτος αποκόπτει από τις συντάξεις των γηραιότερων μη βοηθώντας τους να τα βγάλουν πέρα , με ακόμα περισσότερες μειώσεις και με μεγαλύτερη επιβάρυνση σε φόρους για τα φάρμακα . Ας μην ξεχνάμε άλλωστε πως ο μέσος Έλληνας εργαζόμενος δίνει χρήματα για το ταμείο αλληλεγγύης και πως όλα τα χρόνια που ένας συνταξιούχος δούλευε γίνονταν κρατήσεις από το μισθό του με σκοπό να χρησιμοποιηθούν προνοητικά για τις συντάξεις του.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Τα αίτια της ελληνικής κρίσης αδιαμφισβήτητα είναι αδικαιολόγητα, καθώς η οικονομική διαχείριση έγινε λανθασμένα και η πολιτική της χώρας μας δεν προέβλεψε να μην φτάσουμε σε αυτό το σημείο. Το σημείο των μέτρων λιτότητας καθώς και τα υπογεγραμμένα τρία μνημόνια έφεραν τους πολίτες σε δυσμενή θέση την οποία θα έπρεπε να είχαμε αποφύγει.

Πλέον παρά τις προσπάθειες να βγούμε από την οικονομική κρίση βλέπουμε πως το κράτος με βάση το δημόσιο συμφέρον λεηλατεί μέχρι και τα τελευταία έσοδα του Έλληνα φορολογούμενου ο οποίος παλεύει με νύχια και με δόντια να επιβιώσει και να έχει μια αξιοπρεπή ζωή.

Αποτέλεσμα αυτής της τακτικής είναι να οδηγηθεί ο μέσος Έλληνας πολίτης στην οικονομική εξαθλίωση , στις εξευτελιστικές υπηρεσίες που παρέχει το κράτος , στις ρημαγμένες κτηριακές υποδομές των σχολείων , των νοσοκομείων καθώς και στις αδιάκοπες μειώσεις μισθών και συντάξεων . Όπως προείπαμε όμως όλα αυτά γίνονται για το δημόσιο συμφέρον παραμερίζοντας τις επιθυμίες του λαού προκειμένου να σωθεί το κράτος και να υπάρξει όσο είναι εφικτό μια πιο αρμονική λειτουργία .

Είναι σίγουρο πως το κράτος έχει ανάγκη από μεγάλες αναδιαμορφώσεις οι οποίες πρέπει να ληφθούν από την κυβέρνηση προκειμένου να υπάρξει μια ισορροπία ανάμεσα στο κοινό καλό και στο δημόσιο συμφέρον. Μέσα από τα σκληρά μέτρα λιτότητας , τα τρία μνημόνια που και τις αδιάκοπες αξιολογήσεις θα έπρεπε να υπάρξει και να ακουστεί η φωνή της λογικής , αφού πλέον δεν μπορεί να περάσει απαρατήρητη η εξαθλίωση που βιώνει όλα αυτά τα χρόνια η χώρα μας .

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Τα Νέα, Η συννεφιασμένη Κυριακή στο Μαξίμου (06-02-2010)
- Καθημερινή Η επέτειος του Νταβός (26-01-2011)
- Ελευθεροτυπία Πάγωμα μισθών και περικοπές επιδομάτων ανακοίνωσε η κυβέρνηση
- Το Βήμα, Απεργία από ΑΔΕΔΥ στις 10 Φεβρουαρίου
- Ημερησία Online (2010), “Οικοδομικό σοκ στην οικονομία”
- ΙΝΕ-ΓΣΕΕ,(2008) , «Η ελληνική οικονομία και η απασχόληση», Ετήσια Έκθεση, Αθήνα

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

- <http://www.enet.gr/?i=issue.el.home&date=04/03/2010&id=137789>
- <http://news.in.gr/greece/article/?aid=1129265>
- <http://www.tanea.gr/news/greece/article/4573072/?iid=2>
- <http://www.tanea.gr/news/greece/article/4572642/?iid=2>
- <http://news.in.gr/greece/article/?aid=1132263&lngDtrID=251>

- <http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=159334>
- <http://www.topontiki.gr/article/127508/meiothikan-eos-kai-48-oi-syntaxeis-ta-teleytaia-5-hronia-665-eyro-i-mesi-syntaxi>
- <http://justar-lawblog.blogspot.gr/2012/02/66812.html>
- <http://www.enterprisegreece.gov.gr/default.asp?pid=16&la=2>

ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Catan, Thomas; Talley, Ian (07-10-2013). «Past Rifts Over Greece Cloud Talks on Rescue». Wall Street Journal. Ανακτήθηκε στις 15-05-2014.
- Beyond Debt: The Greek Crisis in Context Paperback – March 29, 2013, Tsafos Nikos
- Bethune A. Unemployment and mortality in: Drever F & Whitehead M. ed. Health inequalities. London, H.M. stationery Office , 1997
- Burchell B. The effects of labour market position, job insecurity and unemployment on psychological health in: Gallie D. et al. Social change and the experience of unemployment. Oxford, Oxford university press 1994
- Stuckler D, Basu S, Suhrcke M, Coutts A, McKee M. The public health effect of economic crisis and alternative policy responses in Europe: an empirical analysis. Lancet 2009;374:315-23
- Bartley M. et al. Health and the life course: why safety nets matter. BMJ 1997;314:1194-1196
- Blane D., et al. Disease etiology and materialistic explanations of

socioeconomic mortality differentials. European journal of public health 1997;7:385-391

- Van Doorslaer E. et al. Income related inequalities in health: some international comparisons. Journal of health economics 1997;16:93-112
- Wilkinson RG, Unhealthy societies: the affliction of inequality. London Routledge 1996
- Power C. Health and social inequality in Europe. BMJ 1994; 309:1153-1160
- Appleby J. The credit crisis and health care. BMJ 2008;337:1022-1024
- Charter, David. (2010), "Storm over bailout of Greece, EU's most ailing economy.", Time Online, Brussels
- Marmot MG, Bell R., (2009) , «How the financial crisis affect health?», Department of Epidemiology and Public Health, London, pp. 13-14
- Stiglitz JE., (2006) , «Making globalization work». Norton WW & Co, New York
- Lamy P., (2009) , «Global crisis requires global solutions», World Trade Organization